Sporen

Nieuwsbrief van de

Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging

KVMV

Jaargang 2 - Nummer 2 - Juni 2009

INHOUD

1	Editoriaal	*B. Declercq*
2	Excursiekalender	
5	Educatieve bijeenkomsten	
6	Tweede Vlaamse vondst van *Podoscypha multizonata*	*R. Steeman*
9	Paardenmestdonsinktzwam - *Coprinus curtus*	*J. Launoy*
11	Een bijzondere eindejaarsvondst: *Galeropsis aporos*	*C. Hanssens*
12	De Fluweelzaagplaat - *Lentinellus ursinus*	*G. Tilkin*
14	Mededeling	
15	Het Weerhuisje te Pellenberg	*G. Buelens*
16	Enkele bijzondere vondsten uit 2008	*A. de Haan*
18	De cantharel, een veilige eetbare paddenstoel?	*T. Stijve*
22	Impressies van de Mycologendag	*W. Veraghtert*
24	Nieuwtjes uit de recente tijdschriften	*R. Steeman/W. Veraghtert*
28	Bib-nieuws	*P. Holemans*

Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging
KVMV

Jaargang 2, nummer 2
Juni 2009

Editoriaal

Sporen
NIEUWSBRIEF VAN DE KONINKLIJKE VLAAMSE MYCOLOGISCHE VERENIGING

Geachte leden

De verkiezingskoorts sloeg weer toe. De verkiezingsborden schoten in onze Vlaamse steden en dorpen weer als paddenstoelen uit de grond. Bekende gezichten en nieuwkomers prijken erop, broederlijk naast elkaar, gegroepeerd per kleur. Viel het je ook op dat ze je steeds opnieuw met veelbelovende blik aankijken als je hen voorbij wandelt? Ik hoop maar dat je er iemand tussen vond die zich engageerde voor een verdraagzamer, groener én toekomstgericht Vlaanderen, waar het goed is voor ons en onze kinderen om er te vertoeven.

Maar ook de voorjaarszwammen schoten uit de grond, zij het niet zo talrijk als misschien gehoopt. Het (voorlopig) uitblijven van een regelmatige stevige voorjaarsbui zal hier wel een rol in gespeeld hebben. Maar kwaliteit vervangt soms kwantiteit. Zo werden er tijdens een voorjaarsexcursie in de Oost-Vlaamse Vortebossen een paar ascomyceten verzameld die, bij nazicht, nieuw voor België bleken te zijn.

De Mycologendag, die op 21/03/2009 plaatsgreep, was een succes. Voldoende gevarieerde presentaties en een puike organisatie van afdeling Mycolim. We vinden het jammer dat de voorzitter van Mycolim ondertussen zijn ontslag heeft aangeboden. We danken Luc voor zijn jarenlange inzet voor de mycologie in zijn provincie en zullen nog jaren de atlas die hij publiceerde als referentiewerk blijven consulteren.

Intussen zitten de eerste voorjaarsexcursies en –vergaderingen erop en het project rond zwammen op brandplaatsen is definitief van start gegaan. Dit laatste loopt voorlopig moeizaam: brandplaatsen lijken vrij zeldzaam geworden te zijn in Vlaanderen en bij gebrek aan regen viel er tot nu toe nog maar weinig te oogsten. Maar wat niet is, kan nog komen. Iedereen wordt hierbij nogmaals verzocht in zijn buurt naar brandplaatsen uit te kijken en deze ook via de coördinatoren kenbaar te maken.

Zoals je verder in dit tijdschrift kunt vaststellen, zijn er ook tijdens de zomermaanden heel wat activiteiten gepland. We hopen je er talrijk te mogen begroeten.

Bernard Declercq

voorzitter KVMV

Excursiekalender

D = dagexcursie, V = voormiddag, N = namiddag

Voor **OVMW** is het uur van samenkomst bij excursies steeds 9.30 uur, tenzij anders vermeld!

Voor **AMK** is het uur van samenkomst steeds **9.45 uur**, vertrek om **10 uur**, tenzij anders vermeld! Deelname aan een activiteit geschiedt op eigen verantwoordelijkheid. De aangeduide reisweg geldt bij vertrek vanuit Antwerpen. Enkel deelnemen aan de namiddagexcursie is mogelijk na afspraak met de contactpersoon. Als je na het vertrekuur de contactpersoon van een excursie probeert te bereiken en er werd geen GSM-nummer vermeld, kan je steeds terecht bij Lieve Deceuninck (0475/26 81 67). Ook als zij niet deelneemt aan de tocht, kan zij je misschien wel verder helpen bij het contacteren van de groep.

Weekexcursies van de AMK-Werkgroep Mycologie

(uitleg werking: zie Sporen nr. 1-2)

Om de twee weken gaat de werkgroep op excursie, telkens op donderdagvoormiddag. De leden worden per mail, of telefonisch op vraag, verwittigd van de excursieplaatsen. Geïnteresseerden kunnen contact opnemen met Lieve Deceuninck: 0475/26 81 67 of lieve.deceuninck@skynet.be.

Reeds door de afdelingen vastgelegde excursies tot eind september

zondag 28-06-2009 - AMK (D)

Het **Griesbroek** te Balen/Hulsen en het **Buitengoor** te Mol-Rauw. Bijeenkomst aan de Straalmolen, Watermolenweg 2 te Balen/Hulsen. Bereikbaar via de N71 (ring rond Mol), aan de eerste verkeerslichten rechts richting Balen (N18). Ca. 1 km verder rechts de Olmesebaan op. Deze weg volgen tot juist vóór de brug van het kanaal, daar rechts richting Hulsen/Meerhout (St-Hubertuslaan). 1e kruispunt linksaf tot bestemming. **Opgepast!** Deze excursie loopt over zeer nat terrein, **rubber laarzen** zijn onontbeerlijk!
Contact: Chris Janssens (014/21 67 49)

zaterdag 04-07-2009 - OVMW (V)

Provinciaal domein De Gavers, Harelbeke-Deerlijk. Samenkomst op het Marktplein te Harelbeke.
Contact: Lucrèse Vannieuwerburgh (056/71 90 40)

zaterdag 18-07-2009 - AMK (D)

Lovenhoek te Vorselaar. Bijeenkomst aan de kerk van Pulderbos. Bereikbaar via de E34, afrit 20 (Zoersel).
Contact: Wim Veraghtert (0496/97 87 79)

zaterdag 18-07-2009 - OVMW (V)

Opbelexcursie.
Contact: Peter Verstraeten (09/385 41 74)

zondag 02-08-2009 - AMK (D)

Catselt + **Averbodese bossen**. Bijeenkomst op de parking in de dreef vóór de grote ingangspoort van de abdij te Averbode. Bereikbaar via de E313, afslag 23 (Geel-West). Via de N19 richting Zammel, aan de verkeerslichten rechtdoor, de N127 richting Diest, enkele km buiten Veerledorp rechtsaf Averbode volgen.
Contact: Chris Janssens (014/21 67 49)

zaterdag 08-08-2009 - OVMW (V)

Opbelexcursie.
Contact: Peter Verstraeten (09/385 41 74)

zondag 16-08-2009 - AMK (D)

Bellevuedreef en **Schildepark** te Schilde; bijeenkomst in de Bellevuedreef (nabij de herberg 'De Loteling') op de weg N12 Antwerpen-Turnhout of bus 41.
Contact: André de Haan (03/666 91 34)

zaterdag 22-08-2009 - AMK (D)

Kluysbos te Galmaarden en **Karkoolbos** te Geraardsbergen. Bijeenkomst aan de kerk van Galmaarden. Bereikbaar via de A12 en de ring rond Brussel, afslag 10. Verder via de A10/E40 richting Aalst/Gent, neem afslag 20 (Ternat) en verder via de N285 richting Edingen. Rechtdoor, ongeveer 14 km verder rechtsaf de N272 via Tollembeek naar Galmaarden.
Contact: Wim Veraghtert (0496/97 87 79) en Roosmarijn Steeman (0485/68 88 48)

zondag 23-08-2009 - ZWAM (N)

Open wandeling paddenstoelen, gratis voor iedereen, ook niet-leden KVMV. Samen op zoek naar paddenstoelen in het park van het **UZ te Pellenberg**. Afspraak om 14.00 u. op de parking van het kasteel "de Maurissens" (bewegwijzerd als LUCINA) Weligerveld te Pellenberg (Lubbeek). Einde 17.00 u.
Gids: Georges Buelens (0471/20 50 14)

zaterdag 29-08-2009 - AMK (D)

Kasteelpark Geetbets. Bijeenkomst aan het provinciaal domein 'Het Vinne', Ossenwegstraat 70, Zoutleeuw. Bereikbaar via de E313, daarna via het knooppunt in Lummen de E314 richting Brussel. Afrit 25 (Halen), N2 richting Herk de Stad, in Halen rechtsaf richting Zoutleeuw.
Contact: Wim Veraghtert (0496/97 87 79)

zaterdag 29-08-2009 - Mycolim (D)

Kevie, Tongeren. Samenkomst om 9.00u. aan de parking van het domein, Oude Blaarstraat te Tongeren (Spoorwegtunnel).
Contact : Ronny Boeykens (0477/39 54 57)

zaterdag 29-08-2009 - OVMW (V)

Domeinbos, Buggenhout. Samenkomst aan het station van Buggenhout.
Contact: Marie-Anne Neirinckx (053/78 15 47)

zondag 30-08-2009 - ZWAM (N)

Lindenbos. Afspraak: 14.00 u. op de parking van het bos langs de Kasteeldreef te Linden (Lubbeek).
Gids: Georges Buelens (0471/20 50 14)

zaterdag 05-09-2009 - OVMW (V)

Osbroek, Aalst. Samenkomst parking in Frans Blanckaertdreef. E40 afrit Aalst, op rond punt 2e afslag (Parklaan), ca. 500 m verder (klein straatje rechts) is de F. Blanckaertdreef.
Contact: Marie-Anne Neirinckx (053/78 15 47)

zondag 06-09-2009 - AMK (D)

De Rammelaars + **Steengroeven** te Kwaadmechelen. Bijeenkomst aan de kerk van Kwaadmechelen. Bereikbaar via de E313, afrit 25 en dan richting Ham.
Contacten: Jos Volders (014/54 91 44) en Eddy Lavreys (0486/94 28 14)

zondag 06-09-2009 - ZWAM (D)

Troostembergbos en Walenbos. Afspraak om 9.30 u. op de parking van het Troostembergbos, Kasteeldreef te Houwaart en om 14.00 u. op de parking van het Walenbos langs de Kriebekestraat te Houwaart (Tielt-Winge).
Gids: Georges Buelens (0471/20 50 14)

donderdag 10-09-2009 - AMK (D)

Ankona-excursie : Paddenstoeleninventarisatie in het Provinciaal domein Pulhof te Wijnegem. Samenkomst op de parking van het Marktplein te Wijnegem.
Contact: Lieve Deceuninck (0475/26 81 67)

zaterdag 12-09-2009 - KVMV (D)

Olens gebroekt te Olen. Samenkomst aan de kerk van St-Jozef Olen (aan de fabrieksite van Umicore). Bereikbaar via de E313, afrit 20 (Herentals-West), vandaar de N13 richting Herentals, op de ring van Herentals (N153) richting Geel (N13), ongeveer 4 km verder op deze weg linksaf naar Onze-Lieve-Vrouw Olen; vandaar naar St-Jozef Olen. Vanaf de kerk wordt er verder gereden naar de ingang van het reservaat aan de Roerdompstraat. Dit is een KVMV-dagexcursie, waarop alle mycologen uitgenodigd worden (organisatie AMK).
Contact: Jos Volders (014/54 91 44)

◂ ▸

zondag 13-09-2009 - ZWAM (N)

Bos van Horst. Afspraak om 14.00 u. op de parking van het kasteel van Horst, Horststraat te Sint-Pieters-Rode (Holsbeek).
Gids: Georges Buelens (0471/20 50 14)

◂ ▸

vrijdag/zondag 18/20-09-2009 - ZWAM

Paddenstoelenweekend te Montenau (volzet)

◂ ▸

zaterdag 19-09-2009 - OVMW (V)

Burreken, Brakel (Zegelsem). Samenkomst aan de kerk van Zegelsem. N60 tot voorbij Oudenaarde, dan links richting Brakel tot Zegelsem.
Contact: Willy Termonia (055/21 86 90)

◂ ▸

zaterdag 19-09-2009 - AMK (D)

Het **Stropersbos** in De Klinge. Plaats van samenkomst : Koningstraat (kruispunt met Stropersfietspad), 9170 St-Gillis-Waas. Wegbeschrijvingen :
[a] Expressweg E34 vanuit Antwerpen: afrit 10 (Vrasene) > parallelweg 6 km richting Sint-Gillis-Waas >> na die 6 km op rond punt eerste afslag > onder viaduct door, 2 km richting De Klinge: Kluizendijkstraat > Klingedijkstraat >> na die 2 km op rond punt derde afslag = Koningstraat: honderd meter inrijden (= nabij kruispunt met Stropersfietspad).
[b] Expressweg E34 vanuit Gent: afrit 11 (Stekene-De Tromp) > parallelweg 2,7 km richting Sint-Gillis-Waas >> na die 2,7 km op rond punt derde afslag > onder viaduct door, 2 km richting De Klinge: Kluizendijkstraat > Klingedijkstraat >> na die 2 km op rond punt derde afslag = Koningsstraat: honderd meter inrijden (= nabij kruispunt met Stropersfietspad).
Contact: Hugo De Beuckeleer (0478/50 96 35)

◂ ▸

zaterdag 26-09-2009 - ZWAM (D)

Bruulbos en Meldertbos. Afspraak om 9.30 u. Parklaan te Lovenjoel (Bierbeek) en om 14.00 u. aan de kerk, St-Ermelindisstraat te Meldert (Hoegaarden).
Gids: Georges Buelens (0471/20 50 14)

◂ ▸

zaterdag 26-09-2009 - Mycolim (V)

Provinciaal Domein Nieuwenhoven, Sint-Truiden. Samenkomst om 9.00 u. op de parking van het domein.
Contact: Hugo Vanderlinden (0475/67 20 88)

◂ ▸

zaterdag 26-09-2009 - OVMW (V)

Drongengoed/Burkel, Maldegem. Samenkomst aan Hotel Eikenhof. E40 afrit Aalter, rond punt N44 richting Maldegem-Knokke. Op de grens van Knesselare en Maldegem : hotel Eikenhof aan de rechterkant.
Contact: E. Vanaelst (09/374 59 86 of 0474/64 23 23)

◂ ▸

zondag 27-09-2009 - AMK (D)

't Steen + **De Hutten** te Meerhout. Samenkomst aan de kerk van Meerhout-Zittaart. Bereikbaar via de E313 afrit 24 (Geel-Oost). Verder via de N174, op de splitsing rechts via de Eindhoudsebaan naar Zittaart.
Contact: Eddy Lavreys (0486/94 28 14)

◂ ▸

zondag 27-09-2009 - ZWAM (N)

Open wandeling paddenstoelen, gratis voor iedereen, ook niet-leden KVMV. Afspraak om 14.00 u. aan de Lindenmolen langs de ring om Diest, Omer Vanaudenhovelaan (Halve Maan).
Gids: Robert De Ceuster (013/33 57 96)

◂◂ ▸▸

Excursies van de Cortinarius-werkgroep

Samenkomst steeds om 9.30 uur. Gezien er in het verleden regelmatig op het laatste moment wijzigingen waren in de keuze van de excursieterreinen, is enkel nog de datum van de excursie opgegeven. Indien u wilt deelnemen aan een excursie, is het nodig één van de onderstaande leden van de werkgroep te verwittigen.

Contactpersonen: André de Haan (03/666 91 34) en Jos Volders (014/54 91 44)

Data :	zaterdag 7 september	zondag 4 oktober
	zondag 13 september	zondag 11 oktober
	zaterdag 18 september	zaterdag 24 oktober
	zaterdag 26 september	

Educatieve bijeenkomsten

De bijeenkomsten in Gent gaan door om 10.00 u. in het Laboratorium Plantkunde van de Universiteit Gent, K.L. Ledeganckstraat 35, 2e verdieping. Ingang gemakkelijkst via de plantentuin.

De bijeenkomsten in Antwerpen gaan door in de Bioruimte van de UA, Groenenborgerlaan 171 te 2020 Antwerpen; aanvang telkens om 20.00 uur, tenzij anders vermeld. Vóór iedere vergadering (behalve bestuurlijke vergaderingen) is er vanaf 19.30 uur gelegenheid om boeken uit de bibliotheek te ontlenen. Het opstellen van de microscopen voor praktijklessen en mycologische werkgroepavonden wordt bij voorkeur vóór 20 uur gedaan zodat de sessies vlot kunnen beginnen. De bib is steeds gesloten de 4e dinsdag van de maand.

De **ZWAM**-bijeenkomsten in Diest gaan door van 19.30 u. tot 22.00 u. in het Natuurcentrum van Provinciaal domein Halve Maan, Omer Vanaudenhovelaan 48 te Diest.

dinsdag 30-06-2009 - AMK (Antwerpen)

Mycologische werkgroep. Nog een laatste keer eigen vondsten determineren, onder begeleiding of individueel, vóór de zomervakantie.

maandag 13-07-2009 - ZWAM (Diest)

Mycologische werkgroep. Breng uw vondsten mee en we proberen ze samen op naam te brengen.

maandag 10-08-2009 - ZWAM (Diest)

Mycologische werkgroep. Breng uw vondsten mee en we proberen ze samen op naam te brengen.

dinsdag 25-08-2009 - AMK (Antwerpen)

In het genus Cortinarius zitten niet alleen kleine, bruine paddenstoeltjes die menig mycoloog hoofdpijn bezorgen, maar gelukkig is er ook het subgenus Phlegmacium en dat zijn grote, kleurige paddenstoelen. Peter Verstraeten

zal u deze zeer fotogenieke Gordijnzwammen tonen met de nodige deskundige uitleg.

maandag 31-08-2009 - ZWAM (Diest)

Mycologische werkgroep. Breng uw vondsten mee en we proberen ze samen op naam te brengen.

dinsdag 01-09-2009 - AMK (Antwerpen)

Mycologische werkgroep. Uw eigen vondsten worden onder begeleiding op naam gebracht. (Determineren in groep werkt altijd beter!)

donderdag 03-09-2009 - Mycolim (Genk)

Determinatieavond van 18.30 u. tot 21.00 u. in de Wikzaal in het Kasteel van Bokrijk, Genk. Meegebrachte vondsten worden samen gedetermineerd.

dinsdag 08-09-2009 - AMK (Antwerpen)

Mycologische werkgroep. De bossen staan nu vol mooie en interessante paddenstoelen dus breng je vondsten mee en we trachten deze samen te determineren.

maandag 14-09-2009 - ZWAM (Diest)

Mycologische werkgroep. Breng uw vondsten mee en we proberen ze samen op naam te brengen.

dinsdag 15-09-2009 - AMK (Antwerpen)

Determinatie-avond Myxomyceten. Breng zelf materiaal mee en onder begeleiding van Myriam de Haan en Sylvia De Pauw worden de vondsten op naam gebracht. Er is ook mogelijkheid om andere vondsten te determineren met begeleiding.

dinsdag 22-09-2009 - AMK (Antwerpen)

Recente Ascomycetenvondsten. Deel 2: Dothideomycetes. Deze avond maakt deel uit van de reeks avonden waarin Bernard Declercq interessante collecties van telkens een andere klasse van de Ascomyceten in beeld brengt, waardoor verwantschappen en verschillen beter tot uiting komen.

donderdag 24-09-2009 – ZWAM (Diest)

Voordracht door Jos Volders over het geslacht *Coprinus*. Enige voorkennis is noodzakelijk. Deelnemers vooraf melden bij R. De Ceuster (robert.de.ceuster@scarlet.be of 013/33 57 96).

maandag 28-09-2009 - ZWAM (Diest)

Mycologische werkgroep. Breng uw vondsten mee en we proberen ze samen op naam te brengen.

dinsdag 29-09-2009 - AMK (Antwerpen)

Mycologische werkgroep. Het is volop paddenstoelenseizoen, dus breng je probleemvondsten mee en we trachten deze samen te determineren.

Tweede Vlaamse vondst van *Podoscypha multizonata*

Een nieuwe vindplaats van een Europees bedreigde soort

Roosmarijn Steeman, Bist 66, 2500 Lier

In 2007 werd de zeldzame houtzwam Podoscypha multizonata voor de eerste keer in Vlaanderen aangetroffen. In 2008 volgde een tweede Vlaamse vondst van deze Europees bedreigde soort. In dit artikel geven we wat meer info over deze Vlaamse vindplaatsen, een korte beschrijving van de morfologie en ecologie en bekijken we de status van deze zwam op Europees niveau. Tenslotte worden enkele tips voor monitoring en bescherming opgesomd. (Foto's: Lucien Noens - 2007)

Korte beschrijving morfologie en ecologie

De vruchtlichamen van *Podoscypha multizonata* kunnen net zoals Reuzenzwam *(Meripilus giganteus*) tot 80 cm groot worden. Ze zijn opgebouwd uit een groot aantal rozetvormige en concentrisch gerangschikte, bruine, gezoneerde lobben. Door het gladde hymenium doet deze soort enigszins aan een *Thelephora* denken, een genus waarin de soort vroeger werd ondergebracht. *Podoscypha multizonata* kenmerkt zich microscopisch door breed ellipsoïde sporen (ca. 6-7 × 5-6 µm), opvallende cystiden en een dimitisch trama (zowel dik- als dunwandige hyfen met gespen).

Podoscypha multizonata leeft saprofytisch of zwak parasitair op boomwortels. Hij wordt meestal gevonden aan de basis van oude eiken, maar ook op Beuk en Plataan in middelmatige tot oude loofbossen en parken op voedselrijke bodem.

***Podoscypha multizonata* in Vlaanderen**

Paddenstoelencursiste Lieve van Acker (Natuurpunt Boven-Schelde) vond een bijzondere houtzwam in het kasteeldomein "De Bueren" te Melle en stuurde foto's door naar de paddenstoelenmedewerkers bij Natuurpunt. Op de foto's was duidelijk te zien dat het om *Podoscypha multizonata* zou kunnen gaan, maar microscopisch nazicht was vereist om dubbelgangers zoals Bundelkorsttrechtertje (*Cotylidia pannosa*) uit te sluiten. Lieve zamelde nog net op tijd wat materiaal in en de tweede vondst voor Vlaanderen van *Podoscypha multizonata* kon bevestigd worden. In 2007 werd de soort voor het eerst in Vlaanderen gevonden op Plataan in een park te Sint-Gillis-Waas. In Melle parasiteert de soort op Haagbeuk.

De Wielewaal had een overeenkomst met de voormalige eigenaars van het kasteeldomein in Melle. Op dit domein werd de eerste ijskelder voor vleermuizen in Vlaanderen ingericht. De beukendreven langs het domein zijn bekend voor zeldzame symbionten: zeldzaamheden als Porfieramaniet (*Amanita porphyria*), Geelwrattige amaniet (*Amanita franchetii*), Cederhoutgordijnzwam (*Cortinarius parvannulatus*), Antracietrussula (*Russula anthracina*), Honingrussula (*Russula melliolens*) en *Russula sublevispora* werden hier reeds waargenomen (Walleyn, 1993). Momenteel is het park eigendom van de bekende, excentrieke en wat omstreden (getatoeëerde varkens) kunstenaar Wim Delvoye. Hierdoor kwam deze bijzondere vondst vrij snel in de pers, want in de media wordt druk gespeculeerd over de plannen van Delvoye met zijn park. Wim

Foto1 : *Podoscypha. multizonata* (*foto Lucien Noens - 2007*)

Delvoye zelf is alvast opgezet met deze bijzondere vondst in zijn domein en is zeker en vast bereid om iets voor de natuur te doen. Wanneer je gaat kijken op zijn website (http://www.wimdelvoye.be/) zie je in elk geval dat hij een paar paddenstoelen bij zijn domein tekende. Hij vroeg reeds advies voor het behoud van deze zwam. Het enige advies dat daarvoor kan gegeven worden is geen oude bomen te kappen, indien het niet nodig is. Laat de zwammen hun werk doen, laat zoveel mogelijk levend en dood hout liggen in het bos.

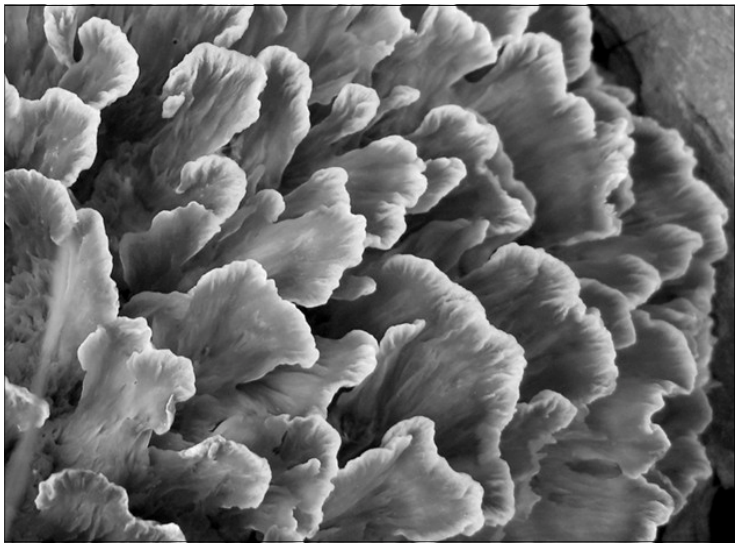

Foto 2: *P. multizonata* - detail (*foto Lucien Noens - 2007*)

Podoscypha multizonata in Europa

De soort heeft tot nog toe geen Nederlandse naam, maar in het Engels heet ze "Zoned rosette". In de UK wordt deze soort bijna als endemisch beschouwd. Het “London biodiversity action plan” van 2007 nam deze soort op als prioritair te beschermen, omdat ze haar hoofdverspreiding kent in Londen. In dit rapport wordt geschat dat 80 % van de wereldpopulatie zich wellicht hier bevindt. *Podoscypha multizonata* staat op de lijst van 33 soorten die voorgesteld werden ter opname in de bijlage van de Conventie van Bern. In 2001 werd ze slechts in 10 Europese landen waargenomen met 117 vindplaatsen na 1980, waarvan 53 in de UK en 40 in Frankrijk. Verder waren er toen 12 vindplaatsen uit Spanje bekend, 3 vindplaatsen uit Slovakije, 2 uit Zwitserland en Duitsland en één uit Italië, Bulgarije, Slovenië en België. Niet onbelangrijk om te vermelden is dat deze soort één van de weinige Vlaamse soorten is die op de voorgestelde lijst van de Conventie van Bern staan; slechts 11 van de 33 komen voor in Vlaanderen. Jammer genoeg is het voorstel om deze soorten op te nemen in de bijlage van de Conventie van Bern en zo een wettelijke bescherming te geven, afgeketst. Paddenstoelen worden nog steeds ondergewaardeerd in het natuurbeleid.

Monitoring en bescherming

- Monitoring van populaties en habitatkwaliteit van de gekende vindplaatsen
- Verzekering van de continuïteit van het beheer van de gekende vindplaatsen, waarbij verdichting van de bodem rond de gastboom moet vermeden worden.
- Gericht onderzoek naar nieuwe vindplaatsen, inventariseren van kasteelparken met oude eiken, beuken en platanen.

Literatuur

Bohlin, A. & Senn-Irlet, B. (2001). Status in Europe: Compiled information for the suggested fungi legend - document T-PVS (2001) 34: 62-63.

Dahlberg, A. & Croneborg, H. (2003). *33 threatened fungi in Europe. Complementary and revised informa-*

tion on candidates for listing in Appendix I of the Bern Convention. Swedish Environmental Protection Agency and European Council for Conservation of Fungi, Uppsala.

Evans, S., Henrici, A. & Ing, B. (2006). *Preliminary Assessment of the Red Data List of Threatened British Fungi*. BMS (JNCC) Greater London Authority (2005). *London Biodiversity Action Plan – Species* of *Conservation Concern and Priority Species for action.* London Biodiversity Partnership.

Ing, B. (1992). A provisional Red Data List of British fungi. *The Mycologist 6(3):* 124-128.

Legon, N.W. & Henrici, A. (2005). *Checklist of the British and Irish Basidiomycota*. RBG, Kew.

Overall, A. & Mottram, K. (2006). *Podoscypha multizonata* - Zoned Rosette. *Field Mycology* 7(3) BMS

Spooner, B. & Roberts, P. (2005). *Fungi*. Harper Collins Publishers.

Walleyn, R. (1993). De Paddestoelenflora van 'De Bueren', een inventarisatierapport van de mycoflora van het kasteelpark 'De Bueren' te Melle, Oost-Vlaanderen, 1988-1992, 20 pp., unpubl.

Paardenmestdonsinktzwam (*Coprinus curtus* Kalchbr.) op mest van ezel.

Jacky Launoy, Konijnenweg 11, 8660 De Panne

Fimicole zwammen komen tamelijk veelvuldig voor in de begraasde delen van de duinen aan de westkust. Op wandelingen wordt het verzamelen van inktzwammen dikwijls verwaarloosd omwille van hun beperkte houdbaarheid. Onlangs verzamelde ik in de Oosthoekduinen van De Panne op verschillende plaatsen mest van grazende ezels, die ik thuis in petrischalen deponeerde om na te gaan of er geen paddenstoelen zouden uitkomen. Na één week cultuur groeiden er enkele kleine inktzwammen op. Voldoende materiaal dus, en vers bovendien, om eens nader te bekijken.

Het jonge vruchtlichaam is amper 2 mm hoog (foto 1) en de paraboolvormige, dunvlezige hoed is bedekt met roestkleurige, korrelige velumresten. De witte steel is donzig behaard. 24 uur later is een rijp exemplaar beschikbaar voor verder onderzoek. De witte steel is inmiddels 3 cm lang, behaard en licht verdikt aan de basis. De hoed heeft een diameter van 2,2 mm en is okerkleurig met kleine hoopjes velum-

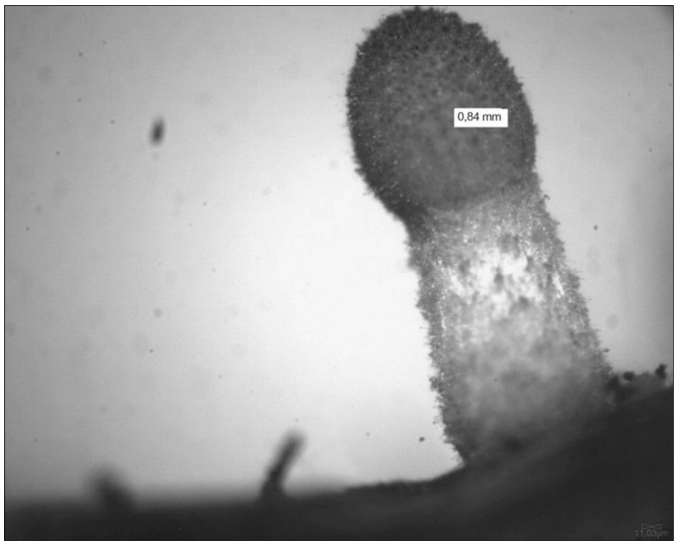

Foto 1: Vruchtlichaampje (*J. Launoy*)

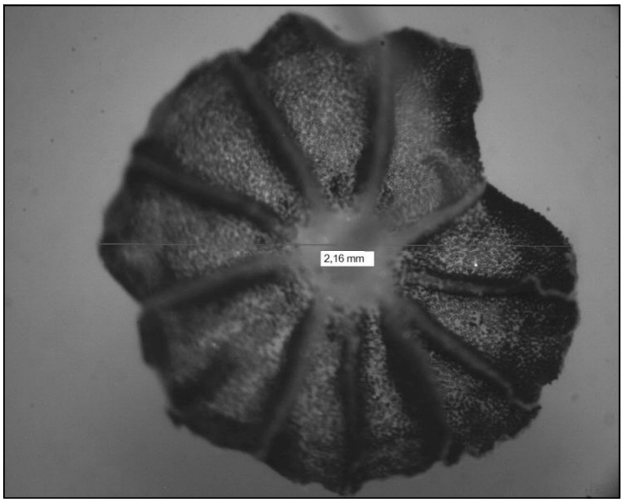

Foto 2 : Lamellen (*J. Launoy*)

resten. De lamellen (11) staan ver uiteen en raken niet of nauwelijks de steel (foto 2). De rijpe sporen zijn donker en de hoed verslijmt naderhand.

Microscopisch onderzoek van de hoedhuid laat vooral bruine wrattige, bolvormige cysten zien met daartussen capitate, lageniforme pileocystiden die eveneens aan de basis verdikt zijn. Op de steel staan gelijkaardige caulocystiden die iets kleiner zijn.

De basidiën (foto 3) zijn zowel twee- als viersporig. De sporen meten 11-13 × 7,5-8,5 µm, zijn bruinzwart, ellipsoïdaal, iets afgeplat in zijaanzicht en met een excentrische kiemporie die okerkleurig is.

Op de hoed bevinden zich capitaat verdikte cystiden, soms bedekt met een korrelige laag. Er worden geen gespen waargenomen op de hyfen. Er is verwarring mogelijk met *Coprinus heptemerus* M. Lange & A.H. Sm. (syn. *Coprinus curtus* f. *macrosporus* Romagn.) die zoals zijn naam zegt ongeveer zeven dagen na het in cultuur brengen verschijnt en er macroscopisch erg op gelijkt. De vorm van de cystiden is echter zó verschillend dat deze soort kan uitgesloten worden. Beide komen weliswaar in het gebied voor.

De soort werd volgens Funbel voor het eerst geregistreerd in 1943 met een vondst te Bornem door L. Imler. Hij vond de soort later nog te Antwerpen (1958) en te Kanne (1980). Er is ook een waarneming uit Maastricht (NL) in 1980 door Frans Dielen en dan is het wachten tot 2007 met een vondst van Wim Veraghtert.

Mijn vondsten dateren van 16 januari 2009 in de Oosthoekduinen op mest van ezel. Er werden een 7-tal exemplaren bewaard als herbariummateriaal dat gedeponeerd wordt onder JL 09 01 GENT.

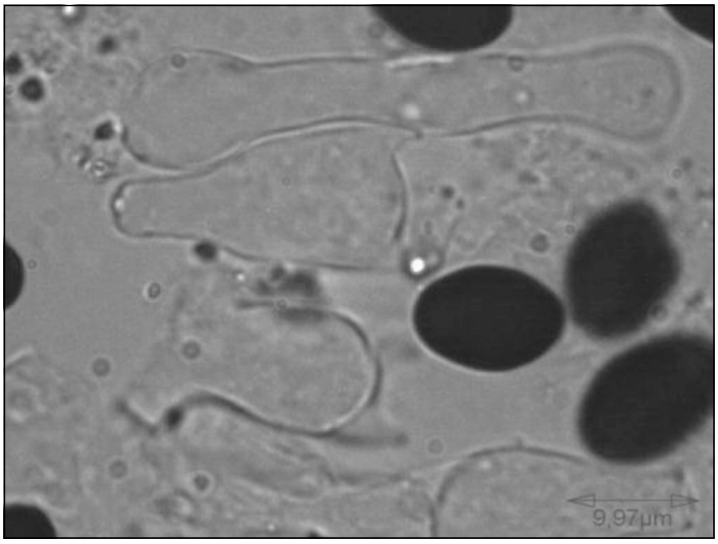

Foto 3: Basidiën (*J. Launoy*)

Literatuur

Doveri, F. (2007). Fungi fimicoli Italici. *Associazione Micologica Bresadola*: 199-201.

Ludwig, E. (2007). Pilzcompendium Band 2. Fungicon Verlag: 195-197.

Een bijzondere eindejaarsvondst, *Galeropsis aporos*

Christine Hanssens, Jan Breydellaan 94, 8500 Kortrijk

Op 24 november 2008 vond ik op een soldatenkerkhof te Zonnebeke enkele zwammetjes (foto 1) met bruine hoedjes (0,8 cm hoog en 0,4 cm breed), op opvallend lange (tot 15 cm), tengere steeltjes, die ombogen en kronkelden. Ze schenen het gewicht van de vochtige, enigszins slijmerig geworden hoedjes niet meer te kunnen dragen. Ze deden me denken aan *Galeropsis lateritia* uit het boek "Guide des champignons de France et d'Europe" van Courtecuisse & Duhem (2005). Microscopisch onderzoek toonde aan dat hun bruine sporen (17 × 10 µm) een glad oppervlak en een kleurloze, goed ontwikkelde apiculus hadden (foto 2). Omdat er geen kiemporie te bespeuren was, kwam ik na wat zoeken uit op *Galeropsis aporos* Courtec. (Gesloten breeksteeltje), een soort die door Courtecuisse (1992) uit Frankrijk werd beschreven. Toch had ik enige twijfels omtrent de juistheid van mijn determinatie, omdat het binnenste membraan van sommige sporen een afvlakking vertoonde op de plaats waar je normaal een kiemporie verwacht. Het materiaal werd ter controle bezorgd aan Annemieke Verbeken die de paddenstoeltjes eveneens determineerde als *Galeropsis aporos*.

Galeropsis aporos werd in België voor het eerst gevonden door Pol Debaenst in 1997 in zijn eigen tuin. Deze vondst werd later gepubliceerd in "AMK Mededelingen" (Walleyn & Debaenst, 1999).

De drie andere soorten van het geslacht *Galeropsis* die in Europa voorkomen, zijn eveneens zeldzaam en werden enkel in Spanje, Italië en Hongarije

Foto 1: Vruchtlichamen (*C. Hanssens*)

gevonden. Bij elk van hen bezitten de sporen een duidelijke kiemporie.

Na mijn eerste vondst op het "Buttes New British Cemetery", vond ik ze er terug op 8 en 15 december. Daarom werd eveneens gespeurd op andere soldatenkerkhoven en met succes. Van 20 tot 25

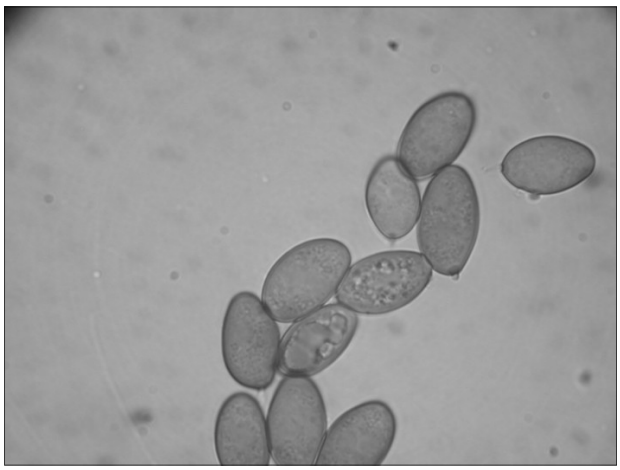

Foto 2: Sporen (*C. Hanssens*)

december werden 26 verschillende soldatenkerkhoven bezocht; op 13 ervan was *Galerina aporos* present. Op het tamelijk kleine "Seafore Cemetery"

telde ik zelfs 175 exemplaren van deze soort! Toen de vorstperiode begon, was het gedaan met de vondsten.

Op de soldatenkerkhoven in het Ieperse is de bodem voedselarm, omdat men er het gras regelmatig maait en tegelijk het maaisel verwijdert. We vinden er dan ook af en toe aardtongen en wasplaten.

Het is verwonderlijk dat deze zwammetjes, die volgens R. Courtecuisse uiterst zeldzaam zijn in Frankrijk, nu veelvuldig in de streek rond Ieper gevonden werden. Ondertussen vraag ik me af of ze, behalve in het Ieperse en in Veurne, ook elders in België voorkomen.

Literatuur

Courtecuisse, R. (1992). *Galeropsis aporos* sp. nov., genre nouveau pour la France. *Documents Mycologiques 22(88):* 1-6.

Walleyn, R. & Debaenst, P. (1999). Een *Galeropsis* in België. *Mededelingen Antwerpse Mycologische Kring (1999) :* 91-92.

Volk, J.T. (2003). Tom Volks Fungus of the month September 2003 - *Galeropsis lateritia*, the bean sprout fungus. Op: http://botit.botany.wisc.edu/toms_fungi/sep2003.html

De Fluweelzaagplaat - *Lentinellus ursinus* (Fr.:Fr.) Kühner, een tweede vondst voor Limburg

Gut Tilkin, Kruisheideweg 32, 3520 Zonhoven

Onze donderdagexcursie van 26 maart in het domein Hengelhoef, Houthalen leek niet de meest succesvolle. Er waren relatief weinig vondsten en een zware maartse bui zou de hele namiddag boven ons hangen. Regenkappen, paraplu's en een donkere hemel belemmerden voortdurend het zicht.

Op het einde van de wandeling bemerkten we onderaan een vermolmde beukenstronk van 50 cm diameter enkele uitstekende, onregelmatig gevormde hoedjes. Ze waren wat waaiervormig, met een ruige bovenzijde en erg donker door het opgenomen vocht. De uit elkaar wijkende plaatjes aan de onderzijde waren rozig bruin en hadden een gezaagde snede. Dit beeld deed mij denken aan een *Lentinellus*-soort of Zaagplaat die ik al eens gevonden had. Twee wat gehavende exemplaren werden meegenomen. Door de zware regen was het niet mogelijk de natte, glimmende hoedjes ter plaatse te fotograferen.

De dag erna begon ik nieuwsgierig aan een uitgebreider onderzoek. De taaie zwammetjes waren ondertussen wat meer opgedroogd, de hoedkleur was diep roodbruin en de sporee die ze achtergelaten hadden, was wit van kleur. Het grootste exemplaar was wat onregelmatig waaiervormig met een lengte van 3,5 cm, op het breedste deel 2 cm en smal uitlopend naar het aanhechtingspunt. Het kleinere exemplaar was wat schelpvormig. Beide had-

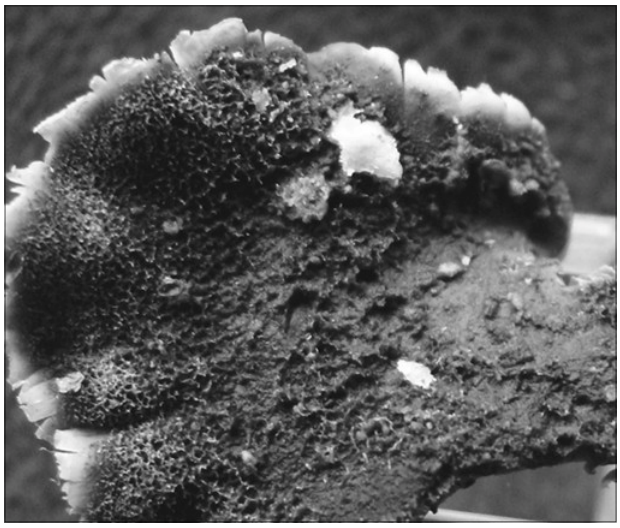

Foto 1: Ruigviltige hoedbedekking (*Gut Tilkin 2009)*

den een dichte harige, viltige bovenzijde (foto 1) met een gladde en blekere randzone. Het grootste exemplaar was op het smalle deel bedekt met een pruineuze laag. Er was geen duidelijk steelgedeelte en de lamellen reikten tot aan het aanhechtingspunt.

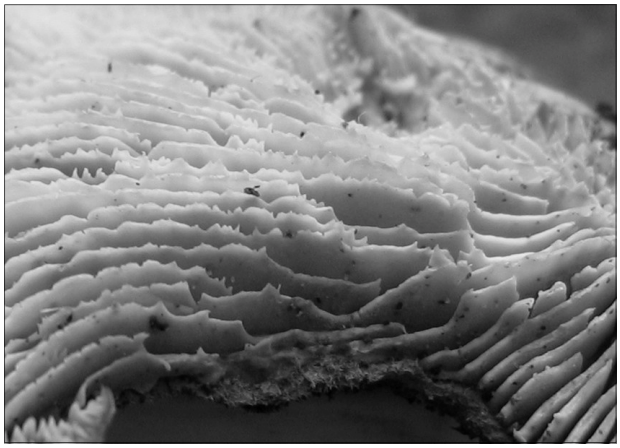

Foto 2: Gezaagde lamellensnede (*Gut Tilkin)*

Ze waren tot 3 mm hoog in het midden en hadden een gezaagde snede (foto 2). Tussen de viltige hoedbedekking en het dunne vlees was er een duidelijke donkere laag. De smaak was voor mij eerder bitter dan scherp. Een preparaat in Melzer's reagens toonde amyloïde sporen, fijn-stekelig, ellipsoïd tot ovaal van vorm, met afmetingen 3,5-4 × 3-3,3 µm. De dikwandige skelethyfen in het trama waren gegolfd, blauw gekleurd en met knobbels die duidelijk meer kleurstof geaccumuleerd hadden (foto 3). De generatieve hyfen hadden septen met gespen. De gloeocystiden gaven een positieve sulfovanillinereactie en kleurden zwart.

Uitsleutelen met de nieuwe Funga Nordica (Knudsen & Vesterholt, 2008) bracht mij bij

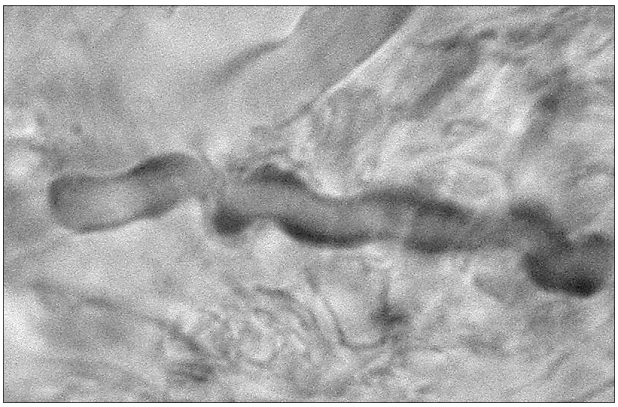

Foto 3: Skelethyfen in Melzer's (*Gut Tilkin)*

Lentinellus ursinus, de Fluweelzaagplaat. Ook met enkele andere determinatiewerken kwam ik uit op deze soort. Ik had deze zaagplaat al eens gevonden in september 2007 (foto 4) op een dikke liggende eikenstam in het domein Nieuwenhoven bij Sint-Truiden. Er stonden een tiental exemplaren bij elkaar en ook toen had ik geen foto op de plaats zelf kunnen nemen. Een meegenomen exemplaar werd

Foto 4: Fluweelzaagplaat *Lentinellus ursinus* (*Gut Tilkin 2007)*

op een daaropvolgende excursie door Ruben Walleyn onmiddellijk enthousiast benoemd en deze velddeterminatie werd na microscopisch onderzoek door hem bevestigd. De soort is saprofytisch, veroorzaakt witrot en zou voorkomen op dikkere, dode loofhoutstammen van vooral Beuk en Eik.

Een zoektocht naar afbeeldingen op het internet toonde een zeer grote variabiliteit in vorm, kleur en hoedbekleding. Er waren ook enkele afbeeldingen bij die identiek dezelfde kleur en ruigheid vertoonden als de exemplaren van de twee vindplaatsen in Limburg.

Er bleven toch nog enkele vraagjes bij deze vondst. Een eerste betrof het vroege tijdstip van verschijnen. Het gaat hier immers om een duidelijk rijp exemplaar dat sporuleert. In de geraadpleegde werken staat vermeld dat de soort verschijnt in de late zomer en herfst. Volgens Krieglsteiner (2001) is er echter ook een zwakke fructificatiegolf in het voorjaar.

Een tweede probleem voor mij was de plaats van dit genus in de indeling van de Fungi. Je vindt het genus nu eens terug bij de Aphyllophorales, dan weer bij de Porales en recent bij de Russulales. DNA-onderzoek in 2006 bevestigde de toewijzing van de Auriscalpiaceae, waartoe het genus *Lentinellus* behoort, aan de Russulales o.a. omwille van zijn amyloïde sporen en SV^+ gloeocystiden.

Volgens de Funbelgegevens gaat het om een zeer zeldzame soort voor Vlaanderen. Na een vondst in het Bosreservaat van Groenendaal (Hoeilaart) en het Domein Nieuwenhoven (Sint-Truiden) is Hengelhoef (Houthalen) dus de derde vindplaats.

Hoe een sombere, natte excursie toch nog kan uitmonden in een mooie ontdekking. Nu afwachten wat de aprilse grillen ons brengen. Met dank aan Emile Vandeven voor de gegevens uit Funbel.

Literatuur

Knudsen, H. & Vesterholt, J. (eds.) (2008). Funga Nordica. Kopenhagen, Nordsvamp. 965 p.

Krieglsteiner, G.J. (2001). Die Grosspilze Baden-Württembergs Band 3. EU Verlag. Stuttgart.

Miller, S.L., Larsson, E., Larsson K.H., Verbeken A. & Nuytinck J. (2006). Perspectives in the Russulales. *Mycologia*, *98 (6)*: 960-970.

Mededeling: Congres "RUSSULALES - 2010" (Massembre, België, 07-12 september 2010)

Dit congres, georganiseerd door de AMFB (de Franstalige tegenhanger van de KVMV) zal op meer dan één manier origineel zijn. Het zal zich concentreren op één onderwerp: de Russulales (melkzwammen en russula's, samen met de soorten die de moleculaire fylogenie nu heeft verbonden aan die twee geslachten). Het zal enerzijds een « terreincongres » zijn, met excursies in goedgekozen biotopen, een tentoonstelling van vers geplukte paddenstoelen specifiek rond Russulales en een microscopieruimte waar de vondsten kunnen gedetermineerd worden. Het zal daarnaast ook een wetenschappelijk congres zijn, met de medewerking van de meeste grote Europese Russulales-kenners en met voordrachten, waarvan de teksten in de notulen van het congres zullen opgenomen worden. Alle Russulales-geïnteresseerden zijn welkom, hetzij amateur of beroeps, doorgedreven specialist of beginner. Alle informatie én het inschrijvingsformulier zijn te downloaden vanaf volgende URL : http://www.amfb.eu/russulales_2010.htm.
We komen er nog op terug...

Bladblazer bepalend voor observatie van het Weerhuisje te Pellenberg

Georges Buelens, Boskouterstraat 41, 3370 Boutersem

Tot nog toe werden de afgevallen bladeren in het najaar in het park van het UZ Pellenberg bijeengekeerd en afgevoerd. Alles wat op de grond lag, werd met de opruiming meegenomen: bladeren, takjes, zwerfvuil maar ook paddenstoelen. Het was dus steeds een ren tegen de tijd om overal in het park de paddenstoelen te noteren vóór de komst van de opruimers.

Maar sinds vorig jaar hebben de tuinmannen een stapje vóór in dat opruimproces, omdat ze met twee bladblazers veel sneller te werk gaan. Maar, niet getreurd, want wat blijkt? De bladeren zijn véél lichter dan de paddenstoelen en daardoor komen meer paddenstoelen op de vindlijst terecht die anders werden opgerakeld met de afgevallen bladeren of wellicht niet werden waargenomen tussen de bladeren van de strooisellaag.

Weerhuisje (*foto Georges Buelens*)

Tot mijn grote verwondering vond ik na zulk een schoonmaak enkele aardsterren die ik er nooit eerder had gezien. Het bleek te gaan om het Weerhuisje (*Astraeus hygrometricus* (Pers.) Morgan).

Er werden minstens 16 exemplaren geteld en dat in een park waar ik meer dan 30 jaar rondloop. Hoe kon ik al die jaren langs deze plek lopen zonder ze te zien. Zijn ze dan toch nieuw voor dit park?

Het Weerhuisje kent een meer mediterrane verspreiding en zou mogelijks bij de opwarming van het klimaat meer in onze streken kunnen voorkomen. Verwonderlijk toch dat die soort dan pas laat in het najaar wordt opgemerkt, als het toch al vrij koud is. Het ging immers niet om oude versleten exemplaren (die waren bij nader toezien ook te vinden) maar om nog jonge frisse exemplaren.

Eigenlijk is het Weerhuisje nauwer verwant aan de aardappelbovisten dan aan de andere aardsterren. Het is dan ook de enige aardster die mycorrhiza vormt met Eik en Berk en vaak voorkomt op humeuze zandgronden in dergelijk gezelschap.

De waarneming te Pellenberg betekent meteen een nieuwe soort voor Vlaams-Brabant.

Enkele bijzondere vondsten uit 2008

André de Haan, Leopoldstraat 20/3, 2850 Boom

***Crepidotus cinnabarinus* Peck**

In augustus 2008 bezorgde Karel Van de Put mij enkele exemplaren van *Crepidotus cinnabarinus*

Foto 1: *Crepidotus cinnabarinus* (A. de Haan)

(foto 1). Hij verzamelde ze in het Zoerselbos, groeiend op een liggende stam van Canadapopulier. Dit prachtige oorzwammetje is uiterst zeldzaam en werd voor Vlaanderen (en waarschijnlijk België) nog niet gemeld.

Het is een klein maar opvallend, schelpvormig zwammetje, met helder oranjerood tot vermiljoen, wat pluizig hoedje, 5–15 mm diameter, zijdelings aan het substraat gehecht. De smalle plaatjes zijn bleekroze en helderrood afgeboord. De sporen zijn bleek kaneelbruin in sporee, kort ellipsoïd tot bijna rond en fijn wrattig. De hoedhuid is een trichoderm met sterk verweven hyfen met wat opstaande eindelementen (foto 2). De cheilocystiden zijn onregelmatig spoelvormig (foto 3) en ingebed in een helderrood pigment dat oplost in KOH-oplossing. Dit pigment vindt men ook terug tussen de hoedhuidhyfen.

Foto 2: *C. cinnabarinus* - hoedhuidhyfen (A. de Haan)

Dat men dit opvallend paddenstoeltje over het hoofd zou zien, is weinig waarschijnlijk en ook wereldwijd is *Crepidotus cinnabarinus* zeldzaam,

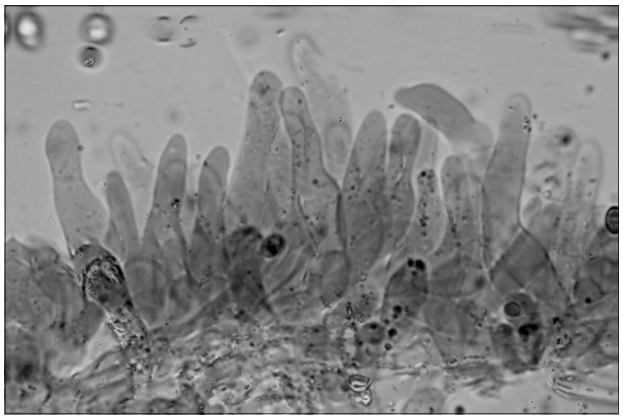

Foto 3: *C. cinnabarinus* - cheilocystiden (A. de Haan)

maar wel kosmopoliet, met meldingen uit USA (type), Canada en Mexico. Voor Europa o.a. uit Scandinavië (DK, NO, ZW) en Frankrijk.

Een Nederlandse naam is er nog niet, Vermiljoen-oorzwammetje ligt voor de hand, of zeggen we liever het Vurig oorzwammetje?

Bewaard materiaal: coll. Karel Van de Put, Zoersel, Zoerselbos, C5.13.14, 16/08/08, herb. AdH08072.

***Psathyrella globosivelata* Gröger - Korreltjes-franjehoed**

Eind oktober 2008 meldde André Peeters een wat vreemde vondst via het forum "Fungi-Listserver": een bundeltje van een viertal kleine plaatjes-

Foto 4: *Psathyrella globosivelata* op sclerotium
(K. Hellemans)

zwammen groeiend op een vrij forse okergele knol (fig. 4). Verschillende mogelijkheden werden geopperd en na controle van vers materiaal, mij bezorgd door André, bleek het om een *Psathyrella* te gaan; een soort waar ik niet zo vlug een naam voor vond. De gele knol was een sclerotium opgebouwd door de paddenstoel zelf (zoals bvb. bij *Agrocybe arvalis*

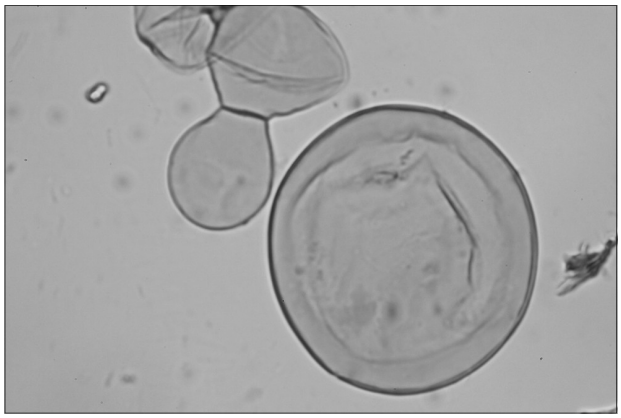

Foto 5: *Psathyrella globosivelata* - velumcellen
(A. de Haan)

– Knolletjesleemhoed). Een bijkomende foto toonde echter duidelijk een korrelig velum op de hoed en leidde naar de oplossing: *Psathyrella globosivelata*, Korreltjesfranjehoed.

De soort behoort tot *Cystopsathyra*, een kleine sectie binnen *Psathyrella*, gekenmerkt door velum op de hoed dat samengesteld is uit ronde cellen (fig. 5). Slechts een viertal soorten uit deze sectie komen voor in Europa en allemaal zijn ze zeer zeldzaam.

De Korreltjesfranjehoed heeft een conisch hoedje van 5-10 mm diameter bij 3-6 mm hoog, is bleek grijsbruin en bedekt met wit tot beige, korrelig velum. De plaatjes zijn eerst bleek grijsbruin, later donkerbruin met iets paarse tint. De steel is 20-25 × 2 mm, geheel wit, sterk bepoederd bovenaan en met korrelig velum bedekt in de onderste helft. De

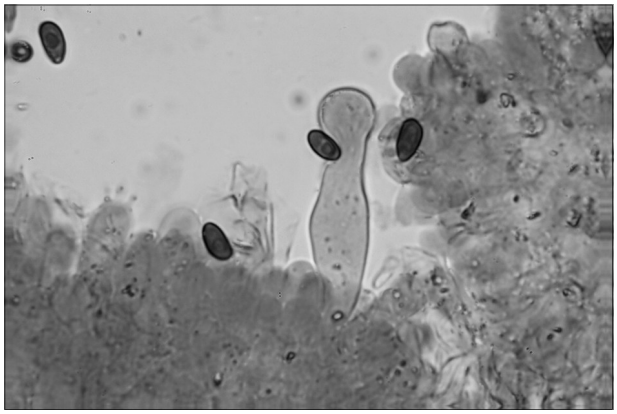

Foto 6: *Psathyrella globosivelata* - pleurocystiden + sporen
(A. de Haan)

sporen zijn nogal donkerbruin onder de microscoop en meten 7-9 × 4-4,5 µm, ze zijn slank ellipsoïd en hebben een kleine, moeilijk zichtbare kiemporie. De cheilo- en pleurocystiden zijn lageni- tot bijna utriform, met zwak verdikte top (foto 6).

Ik verzamelde deze soort reeds tweemaal (1992 en 1999) telkens aan de kust en éénmaal op rottende

overblijfselen van paddenstoelen. Een substraat dat ook door Jac Gelderblom (1992) wordt vermeld in zijn uitgebreide beschrijving van de eerste Nederlandse collectie. Dat deze soort soms sclerotium-achtige structuren vormt, wordt ook vermeld in het onlangs verschenen "Funga Nordica".

Bewaard materiaal: coll. Anja Wijns en André Peeters, Westerlo, Rothoek, D5.16.24, herb. AdH08085.

Literatuur

Gelderblom, J. (1992). *Psathyrella globosivelata*, een nieuwe soort voor Nederland. *Coolia (35/4)*: 121-124.

Knudsen, H. & Vesterholt, J. (eds) (2008). Funga Nordica. Agaricoid, boletoid and cyphelloid genera. Copenhagen, Nordsvamp. 965 p.

De cantharel, een veilige eetbare paddenstoel?

Tjakko Stijve, Sentier de Clies 12, CH-1806 St Légier

Cantharellen, in het Nederlandse taalgebied hanenkammen of dooierzwammen genoemd, worden in vele Europese landen al heel lang gegeten. Een merkwaardige uitzondering is Engeland, waar dit voorrecht lange tijd zou zijn voorbehouden aan de vrijmetselaars. Zo schreef Badham in 1847: *No fungus is more popular than the Chantarelle* (sic, TS), *though the merits – nay, the very existence – of such a fungus at home is confined to the Freemasons, who keep the secret! Having collected a quantity at Turnbridge Wells, this summer, and having given them to the cook at the Calverley Hotel to dress, I learnt from the waiter that they were not novelties to him; that, in fact, he had been in the habit of dressing them for years, on state occasions, at the Freemasons' Tavern. They were generally fetched, so he said, from the neighbourhood of Chelmsford, and were always well paid for.*

Cooke (1861) neemt deze informatie over, geeft een redelijk goede afbeelding van *Cantharellus cibarius*, die hij warm aanbeveelt bij de lezer: *Having been once seen, it is sure to be recognised, and, once tasted, to be remembered.*

In de veldgidsen van omstreeks 1900 geldt de cantharel als een gemakkelijk herkenbare en smakelijke paddenstoel. Dumée (1895) noemt de zwam « un champignon comestible très recherché en raison de son abondance et la facilité avec laquelle on peut le reconnaître ».

Ongevaarlijke dubbelgangers

Lange tijd werd de Valse hanenkam (*Hygrophoropsis aurantiaca*) als een min of meer giftige dubbelganger beschouwd. Zo vermeldt de Zwitser Studer in zijn in 1887 uitgegeven zakboekje: "Zum Glück kommt der Falsche Eierschwamm (*C. aurantiacus*) bei uns nur selten vor. Ueber seine Schädlichkeit findet man verschiedene Angaben, welche zwischen nicht essbar, schädlich oder giftig schwanken". Tenslotte probeerde de Franse mycotoxicoloog Sartory (1909) de zwam op zichzelf uit

met gunstig resultaat. Voortaan gold de Valse hanenkam als niet giftig en zelfs eetbaar, hoewel culinair duidelijk de mindere van *C. cibarius.* Dertig jaar geleden, toen de schrijver van dit stukje levensmiddelen op deugdelijkheid onderzocht, vond hij niet zelden *H. aurantiaca* als ingeblikte Cantharellen en in met azijn verduurzaamde paddenstoelen. De soorten waren gemakkelijk te onderscheiden door het bepalen van de suikeralcoholen: de Valse cantharel bevat veel arabitol, terwijl in de Echte hanenkam alleen mannitol voorkomt. Slechts eenmaal zag de auteur Valse cantharellen op de markt, waar zij onder de bedrieglijke naam "chanterelles fines" werden aangeboden.

In Amerika zouden nog andere, min of meer eetbare zwammen voor de Hanenkam worden aanzien. Sommer (2008) noemt jonge exemplaren van de geelbruine *Gomphus clavatus*. In Europa is een dergelijke vergissing ondenkbaar, omdat deze soort zich hier toont in blauwviolette tinten, die haar de naam "chanterelle violette" hebben gegeven. Volgens Sommer zouden ook jonge Gele stekelzwammen (*Hydnum repandum*) en de "sheep polypore" (*Albatrellus ovinus*) vaak voor cantharel worden aangezien. Dit is moeilijk voorstelbaar, vooral wat de laatstgenoemde soort betreft, die zich immers onderscheidt door witte vruchtlichamen, die bij kneuzen geel aanlopen. Mogelijk is er verwarring met de verwante *Albatrellus confluens*, die inderdaad een fraaie gele kleur heeft, die langzaam oranje wordt bij drogen. Jonge exemplaren, zonder een volledig ontwikkeld poriënoppervlak, lijken inderdaad wat op de Hanenkam.

Gevaarlijke dubbelgangers

De in Zuid-Europa voorkomende Lantaarnzwam (*Omphalotus illudens*) is van oudsher bekend als een gevaarlijke paddenstoel, die al in 1729 verantwoordelijk was voor twee vergiftigingsgevallen, die door de bekende mycoloog Micheli werden beschreven. Deze zwam komt niet in Nederland, maar wel sporadisch in België voor. En als men in Frankrijk of Italië Cantharellen zoekt, dient men vooral mooie gele, langstelige, in bundels aan de voet van bomen groeiende exemplaren te vermijden! Het betreft dan Lantaarnzwammen, die in tegenstelling tot de Echte hanenkam ook nog echte plaatjes hebben. Helaas leren vele mensen de onderscheidende kenmerken nooit, want dergelijke vergissingen geven elk jaar de Centres d'Antipoison in Zuid Frankrijk veel werk. Omstreeks 1930 nam Maurice Roch, arts en mycoloog te Genève, het duo op in zijn serie platen, waarop

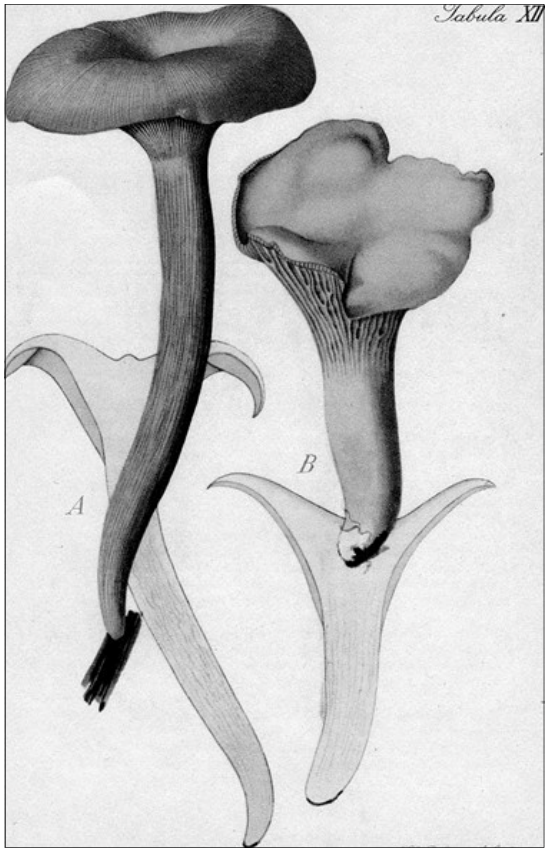

A. *Omphalotus olivascens*
B. *Cantharellus cibarius*

eetbare zwammen en hun giftige dubbelgangers werden besproken en afgebeeld. Deze platen met de fraaie illustraties van Poluzzi werden door Hoffmann-La Roche (Basel) in negen talen uitgegeven. Bij vele artsen en marktinspecteurs zijn ze tot in de late jaren 1950 in gebruik geweest.

Het is nog maar sinds kort dat *Cortinarius orellanus* werd herkend als een uiterst giftige, potentiële dubbelganger van de Echte hanenkam. Inderdaad bevatten verscheidene, tot het ondergeslacht *Leprocybe* behorende gordijnzwammen dodelijke toxinen, die vooral de nieren en, in mindere mate, de lever en de zenuwcentra van de wervelkolom aantasten. De vergiftigingssymptomen treden eerst dagen tot weken op na het eten van de paddenstoelen. In Europa zijn *C. rubellus* en *C. orellanus* al enige decennia bekend als dodelijk giftig, dit in tegenstelling tot Noord-Amerika, waar tot nu toe géén vergiftigingen door gordijnzwammen zijn geboekstaafd (Beug et al., 2006).

In de zomer van 2008 brachten vier Duitse echtparen hun vakantie door in Noorwegen. Terwijl de heren op visvangst waren, zochten de dames paddenstoelen, wat een overvloedige avondmaaltijd opleverde. Enkele dagen later traden de eerste symptomen op, die zo ernstig werden dat het gezelschap al gauw besloot de vakantie te onderbreken en terug te keren naar Duitsland. Na opname in ziekenhuizen te Wüppertal en Bremen wezen klinische analysen op zware nierbeschadiging en de aanwezigheid van het gif orellanine. De vrouwen hadden jonge exemplaren van dodelijke *Leprocybes* voor eetbare cantharellen aangezien. Nog vier weken later moesten vijf van de slachtoffers dagelijks via een dialyseapparaat hun nieren laten doorspoelen om de gifstoffen te verwijderen. Twee van hen waren er zo ernstig aan toe, dat een niertransplantatie of levenslange dialyse noodzakelijk werd geacht. Het betrof hier Duitsers van Oost-Europese afkomst, die in hun jeugd hadden geleerd eetbare paddenstoelen te zoeken, maar voornamelijk via betasten, ruiken en proeven. Het raadplegen van veldgidsen kwam er niet aan te pas, zodat onder deze lieden vergiftigingsgevallen relatief vaak voorkomen (Andersson & Müller, 2008). Dezelfde gevaarlijke gordijnzwammen maakten in 2008 ook een prominent slachtoffer, namelijk Nicolas Evans, auteur van de wereldbekende bestseller *The Horse whisperer**, die tijdens zijn vakantie in de Schotse Hooglanden een vergiftiging opliep. Evans, zijn vrouw, zuster en zwager plukten paddenstoelen in een woud bij Forres en aten die op 23 augustus. Drie dagen later voelden zij zich alle vier zo ziek, dat zij zich lieten opnemen in een ziekenhuis. Bij onderzoek van de overgebleven zwammen vond men *Cortinarius speciosissimus*, alias *C. rubellus*, één van de meest giftige Centraal-Europese soorten, die Evans en zijn familie voor cantharellen hadden aanzien. Dankzij de tijdige diagnose en vlugge behandeling genazen zij spoedig (The Times, 2008).

Volgens het nieuwsblad *The Scotsman* van 3 september 2008 werden drie mensen, die in Noord-Schotland kampeerden, op dezelfde manier vergiftigd. Bij hen was de nierbeschadiging echter zo ernstig, dat twee van de slachtoffers aan het dia-

**The Horse whisperer* (Nederlandse titel *De paardenfluisteraar*) verscheen in 1997. Er werden 15 miljoen exemplaren van verkocht. Als u het boek (nog) niet las, zag u waarschijnlijk wel de gelijknamige film met Robert Redford in de hoofdrol.

lyseapparaat moesten blijven totdat nierdonors konden worden gevonden.

Het is opmerkelijk dat tien jaar geleden vergiftiging door *C. orellanus*, die werden aanzien voor

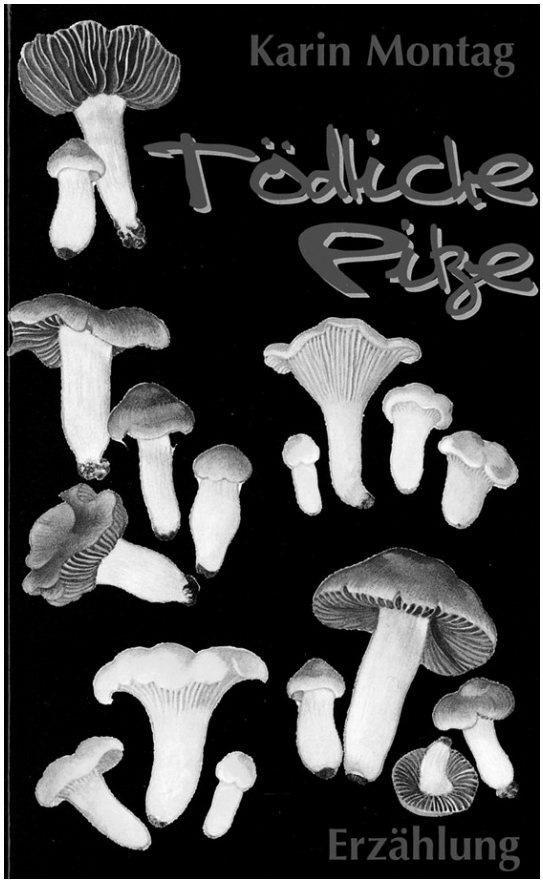

cantharellen, het onderwerp was van een Duitse thriller met de titel *Tödliche Pilze*. Karin Montag, uitgeefster van *Der Tintling*, een van de betere Europese populair mycologische tijdschriften, schreef dit boek vooral om de gebrekkige wetgeving betreffende de handel in wildgroeiende paddenstoelen op de Duitse markt aan de kaak te stellen (Stijve, 2000). In Schlossbach, een fictieve Duitse stad, worden in totaal 10 kg *C. orellanus*, onder het etiket baby-cantharellen, op de markt verkocht. Als de fatale vergissing wordt ontdekt, is het al te laat, want het duurt immers 3–17 dagen voor de vergiftigingssymptomen, voornamelijk nierbeschadiging, optreden. Eerst nadat het verband tussen dit syndroom en het eten van de paddenstoelen is gelegd, begint een langdurig en grondig onderzoek om na te gaan wie deze dodelijke gordijnzwammen heeft verkocht. Ondertussen sterven vier van de 25 slachtoffers en de meeste overlevenden hebben een niertransplantatie nodig of moeten zich behelpen met levenslange dialyse. Het verhaal is dan goed onderweg en het blijft tot de laatste bladzijden onzeker wat er werkelijk is gebeurd. Was het een vergissing van een overigens betrouwbare handelaar of was er boos opzet in het spel? We zullen de liefhebbers van misdaadromans niet teleurstellen door het plot en de ontknoping te verraden. In haar voorwoord beweert schrijfster Montag dat een dergelijke vergiftiging door in de handel verkrijgbare paddenstoelen in Duitsland zeker mogelijk is. Voegen wij hier aan toe dat het ook in andere landen zou kunnen gebeuren. Het is daarom te betreuren dat dit boek tien jaren na publicatie nog steeds niet in het Engels en andere idiomen is vertaald.

Lezers voor wie de Cantharel een niet te verwisselen soort is, moeten bedenken dat dit niet voor iedereen geldt. Zo schreef Ludwig Klein in 1933: ‘Zoals er kleurenblinde mensen zijn, bestaan er ook vormenblinde personen, die een zeer onvolkomen of zelfs in het geheel géén herinneringsvermogen voor de kenmerken van en verschillen tussen de individuele paddenstoelen hebben. Als men de Heksenboleet of de Koeienboleet voor het Eekhoorntjesbrood aanziet of als men de mooiste Vliegenzwam als zodanig betitelt, moet men beslist geen paddenstoelen zoeken. Als de huisvrou-

wen in Karlsruhe zich op de wekelijkse markt Gepeperde melkzwammen laten aansmeren als molenaartjes of zelfs als champignons, dan kan men voor zulke mensen alleen nog maar bidden. Van een verwisseling der soorten is dan geen sprake meer.'

Literatuur

Andersson, H. & Müller, G. (2008). Folgenschwere Pilz-Vergiftung mit dem Orangefuchsigen Raukopf, *Cortinarius* (*Lep.*) *orellanus. Der Tintling 4*: 80–82.

Badham, C.D. (1847). A treatise on the esculent funguses of England. Lovell Reeve & Co., Covent Garden, London.

Beug, M.W., Shaw, M. and Cochrane, K.W. (2006). Thirty – Plus Years of Mushroom Poisoning. Summary of the Approximately 2000 Reports in the NAMA Case Registry. *McIlvainea 16(2):* 47–68.

Cooke, M.C. (1866). A plain and easy account of British Fungi. Robert Hardwicke, 192, Piccadilly, London.

Dumée, P. (1895). Petit Atlas de Poche des Champignons Comestibles et Vénéneux. Librairie des Sciences naturelles Paul Klincksieck, Paris.

Klein, L. (1933). Gift- und Speisepilze und ihre Verwechselungen. Sammlung Naturwissenschaftlicher Taschenbücher (Zweite Auflage): Seite 37. Carl Winters Universitätsbuchhandlung. Heidelberg.

Montag, K. (1999). Tödliche Pilze. Verlag Der Tintling. D-66839 Schmelz.

Sartory, A. (1909). Au sujet de la non toxicité de deux chanterelles, *Cantharellus aurantiacus* et *C. tubaeformis*. *Bulletin de la Société Mycologique de France,* XXV, 253–254.

Sommer, B. (2008). Go for the gold. *Mushroom. The Journal of Wild Mushrooming,* Issue 99, *26(2)*: 13-14

Stijve, T. (2000). Buchbesprechung: Karin Montag – "Tödliche Pilze". *Schweizerische Zeitschrift für Pilzkunde 3*: 140–141.

The Times. September 3, 2008. Horse Whisperer author Nicolas Evans poisoned by wild mushrooms.

Diep getroffen vernamen wij het overlijden van Odette De Backer, echtgenote van Karel Van de Put en lange jaren trouw lid van onze vereniging. Uit naam van alle leden van de AMK en de KVMV biedt het bestuur zijn medeleven aan aan Karel en de gehele familie.

Impressies van de Mycologendag

De Limburgse geologen Roland Dreesen en Michiel Dusar beten de spits af met een bijzonder interessante voordracht over de geologische achtergrond van mycologisch en floristisch interessante terreinen. Hoe kunnen we mycologische diversiteit verklaren door de ondergrond te bekijken? Uit hun onderzoek bleek dat in de meeste interessante terreinen in het verleden kleine grondverschuivingen hadden plaatsgevonden. Hierdoor waren bodemlagen verstoord en krijg je op korte afstand een opeenvolging van verschillende gradiënten (bijv. van zuur naar basisch, van zanderig naar lemig). Precies die bodemverstoring leidde dus tot een hoge diversiteit, was hun enigszins contra-

dictorische stelling. Waarop meteen een discussie ontstond met de Nederlandse delegatie over de rol van een continu (grasland)beheer op de mycologische diversiteit.

André de Haan gaf een overzicht van het soortcomplex rond *Galerina marginata*. In die groep werden in het verleden nogal wat slecht afgebakende soorten beschreven. Bovendien bleken auteurs sterk afwijkende opvattingen rond bepaalde soorten te hebben, met verwarrende situaties tot gevolg. Uit moleculair onderzoek is gebleken dat het merendeel van de beschreven soorten tot éénzelfde taxon behoort! Naast *Galerina marginata* werd ook *Galerina pseudomycenopsis* op basis van morfologische kenmerken als 'goede' soort weerhouden. Tenslotte beschrijft André nog een derde soort in het complex, die nieuw is voor de wetenschap: *Galerina walleyniana* nom. prov. ('Klein bundelmosklokje'). Hierover lees je echter meer in het te verschijnen, derde deel over het genus *Galerina* in Vlaanderen in de reeks Fungi Non Delineati.

Lucrèse Vannieuwerburgh toonde dia's van een rist mycena's. Op een erg bevattelijke manier werden een aantal zeldzame tot veel voorkomende soorten behandeld. Hierbij zette ze bijvoorbeeld duidelijk de verschillen tussen *Mycena vitilis, M. metata* en *M. filopes* op een rij, toonde ze de met *M. pseudocorticola* verwante *M. meliigena* en besprak ze de variatie van *Mycena speirea*.

Lieve Deceuninck stelde het brandplekkenproject voor, waarover u in dit tijdschrift al meer kon lezen. De komende drie jaar zal er meer naar brandplekken gekeken worden om een beter beeld te krijgen van de verspreiding en recente trend van brandplekpaddenstoelen in Vlaanderen. Die gegevens worden op een gestructureerde manier verzameld en een eindverslag zal in Sterbeeckia gepubliceerd worden.

Raf Leysen vertelde in geuren en kleuren hoe het

inventarisatiewerk in Oost-Brabant in het kader van het atlasproject werd opgedreven. Het systematisch afspeuren van slecht geïnventariseerde kilometerhokken gebeurde door een team van enkele vaste vrijwilligers die er wekelijks op uit trokken. We kregen ook enkele mooie vondsten te zien, zoals de Vliegendoder (*Cordyceps forquignoni*). Team Leuven is duidelijk van plan verder te inventariseren, ook na de atlas!

Bernard Declercq vertelde ons meer over het genus *Daldinia* in Vlaanderen. Naast de gekende Kogelhoutskoolzwam (*D. concentrica*) zijn er nog enkele andere soorten, waarvan *D. fissa* als nieuw voor Vlaanderen wordt voorgesteld. Deze soort werd gevonden op Els.

Luc Lenaerts toonde ons een foto-impressie van het voorbije kustweekend. Prachtige landschappen en macro-opnames werden afgewisseld met een aantal echte kustpaddenstoelen, zoals *Alnicola tantilla* (Kruipwilgzompzwam). Hiermee maakte hij meteen reclame voor het kustweekend dat ook in 2009 weer in De Panne doorgaat!

Wim Veraghtert en Roosmarijn Steeman sloten de dag af met een aantal losse vondsten uit de periode 2007-2008. Een resem inktzwammen, satijnzwammen, vezelkoppen… passeerden de revue.

Wim Veraghtert

Nieuwtjes uit de recente tijdschriften (09.2)

Roosmarijn Steeman en Wim Veraghtert

Bulletin mycologique et botanique Dauphiné-Savoie 49 (mars 2009): nr. 192

C. Lechat en A. Gardiennet beschrijven een nieuwe ascomyceet die op ontschorste twijgen van Tamme kastanje groeit. *Hydropisphaera castaneicola* werd in Frankrijk reeds viermaal verzameld, maar wordt door zijn grootte (tot 0,35 mm doorsnee) misschien wel vaak over het hoofd gezien. Kleuren- en microscopiefoto's werden toegevoegd. N. Van Vooren, G. Moyne en J.-M. Moingeon bespreken *Elliottinia kerner*i, een bijzondere ascomyceet die op afgevallen sparrentakken groeit (met microtekening en kleurenfoto's).

In de bijdrage van L. Deparis vinden we beschrijvingen en foto's van vijf wasplaten: Hygrocybe *aurantiosplendens*, *H. punicea*, *H.* intermedia, *H. citrinovirens* en *H. calyptriformis* (met sporentekeningen).

N. Van Vooren beschrijft *Smardaea ovalispora* (comb. nov.), een mediterrane bekerzwam die onder dennen groeit (met kleuren- en microscopiefoto's en microtekening). A. Bidaud belicht nog een aantal bijzondere vondsten uit 2006: *Hygrophorus* carpini, *Collybia brassicolens*, *Clitocybe nitrophila, Tricholoma* chrysophyllum*, Tricholoma crenulatum, Tricholoma viridilutescens, Lepista irinoides* en *Lepiota kuehneriana* (alle met kleurenfoto).

A. Outcoumit, A. Ouazzani Touhami en A. Douira melden een nieuwe vindplaats van *Myriostoma coliforme* in het noordwesten van Marokko. Tenslotte bespreekt J. Guinberteau een miskende maar langs de Franse Atlantische kust wijdverbreide champignon, *Agaricus freirei.* De auteur bespreekt de verschillen met *A. phaeolepidotus* (met kleurenfoto's en micro-tekeningen).

Schweizerische Zeitschrift für Pilzkunde, 1/2009 (jaargang 87)

P. Buser bespreekt *Mycena atrochalybaea*, een macroscopische dubbelganger van *Mycena maculata* (met kleurenfoto en microtekening). M. Wilhelm bespreekt als paddenstoel van de maand *Gerhardtia piperata* (met kleuren- en microfoto). H. Clemençon heeft het over het lameltrama van *Gymnopus peronatus* (met microfoto). T. Stijve belicht de toxische componenten van *Sarcosphaeria coronaria* (cfr. Sterbeeckia 28). A. Riva maakt een vergelijking tussen *Pachyphloeus conglomeratus* (Gele kratertruffel) en *P. melanoxanthus* (met microtekeningen). Tenslotte laat de foto op de achterflap bioluminescentie bij *Panellus stipticus* (Scherpe schelpzwam) zien.

Schweizerische Zeitschrift für Pilzkunde, 2/2009 (jaargang 87)

Als paddenstoelenportretten worden *Inocybe malenconii* en *I. hystrix* uitgebreid beschreven en afgebeeld door F. Beretta, G. Lucchini en F. Freléchoux. Een vondst van *Peniophora proxima* op Buxus wordt gedocumenteerd door P. Baumann & B. Erb. Het laatste deel over *Sarcosphaeria coronaria* van T. Stijve wordt in dit nummer gepubliceerd. M. Wilhelm belicht een *Xylaria* die in termietennesten groeit. Tenslotte heeft H. Clémençon het over *Nyctalis asterophora* (met microfoto's).

Mycologia January/February 2009, Vol. 101 nr. 1

A. Ronikier & M. Ronikier onderzochten in 22 bergketens wereldwijd op welke hoogtes nivicole myxomyceten voorkwamen en concluderen dat die groep niet als 'alpien' beschouwd kan worden. *Rosellinia compacta* wordt door S. Takemoto et al. als een nieuwe soort uit Japan beschreven. In dit nummer worden verder de volgende nieuwe soorten beschreven: *Penicillium georgiense* (Peterson & Horn), *Trichoderma evansii* en *Trichoderma lieckfeldtiae* (Samuels & Ismaiel), *Phytophthora rosacearum* en *P. sansomeana* (Hansen, Wilcox, Reeser & Sutton) en *Phialocephala urceolata* (Wang, McGhee, Gibas, e.a.).

Mycologia January/February 2009, Vol. 101 nr. 2

T. Vo, U. Mueller & A. Mikheyev vergelijken Lepiotaceae uit Brazilië die al dan niet in relatie met mieren leven. Daarnaast worden enkele nieuwe soorten beschreven, met name plantpathogenen.

Cryptogamie, mycologie, Vol. 30 nr. 1/2009

E. Pippola & M.-M. Kytöviita onderzoeken de koolstof- en stikstofbronnen waarvan *Tremella encephala* gebruik maakt. Tijdens dit onderzoek werd geen parasitisme op *Stereum* sanguinolentum vastgesteld. A. Banares Baudet & E. Beltran Tejera geven een overzicht van een rist bijzondere Basidiomyceten in Caldera de Taburiente National Park (La Palma). Beschrijvingen met figuren worden gegeven van *Resupinatus kavinii* & *R. applicatus*, *Clitocybe pruinosa*, *Cystoderma jasonis*, *Marasmius wynnei*, *Melanoleuca nigrescens*, *Naucoria pseudoamarescens*, *Lentinellus micheneri* en *L. flabelliformis*. De Vlaamse mycologen K. Van De Putte, A. De Kesel, J. Nuytinck en A. Verbeken beschrijven een nieuwe melkzwam (*Lactarius cocosmus*) uit Togo, met microtekeningen. Een vondst van *Antrodia sandaliae* in Spanje wordt besproken door S. Pérez Gorjon & A. Bernicchia. Eveneens in Spanje bemonsterden M.J. Aira, F.J. Rodriguez-Rajo, M. Castro & V. Jato *Coprinus*-sporen in de lucht; 80% van de bijna 30.000 sporen behoorde tot *C. micaceus*.

Tenslotte bestudeerden E. Sarrionandia, N. Rodriguez & I. Salcedo de paddenstoelengemeenschap in een Baskisch beukenwoud.

Revue du Cercle de Mycologie de Bruxelles, Numéro 8 – 2008

C. Mertens bespreekt de ecologie, herkenning en verspreiding van *Ciboria rufofusca*, een ascomyceet die op kegelschubben van *Abies alba* groeit (met kleurenfoto en microtekening). P. Derboven belicht de eerste Belgische vondst van *Leucoagaricus ionidicolor* in een serre in Parc Paradisio te Cambron-Casteau (met kleurenfoto's en microtekening).

A. Fraiture geeft een overzicht van zwammen die in huizen voorkomen en hun ecologische vereisten en bespreekt de gezondheidsproblemen en schade die ze veroorzaken en de hiermee samenhangende juridische problemen (met kleurenfoto's van *Coniophora marmorata, Asterostroma cervicolor, Donkioporia expansa, Lentinus lepideus, Antrodia vaillantii* en *Serpula lacrymans*). D. Deschuyteneer richt zijn aandacht op *Melanoleuca nivea*, met kleurenfoto's, microtekening en EM-foto van de sporen. De excursieverslagen, opgemaakt door M. Prados, worden opgefleurd met foto's van *Pluteus roseipes, Ciboria caucus, Ramaria gracilis, Tremiscus helvelloides, Hemimycena candida, Hydnum suavolens, Russula rhodomelanea* en *Hygrocybe glutinipes.*

Svampe 59, 2009

Dankzij een genereuze gift van het "Aage V. Jensens Natuurfonds" zullen de Deense basidiomyceten (die vruchtlichamen vormen) in kaart gebracht worden, in de periode 2009-2013. Dit atlasproject is een samenwerkingsverband van het natuurhistorisch museum, het departement biologie van de universiteit van Kopenhagen, de Deense mycologenvereniging en Mycokey. Op de website www.svampeatlas.dk kunnen nieuwe gegevens ingevoerd worden en is identificatiehulp voorzien, in de vorm van interactieve sleutels. In minder onderzochte regio's worden inventarisatie-excursies georganiseerd en er werden 50 gemakkelijk herkenbare soorten geselecteerd om nieuwe mensen te motiveren om deel te nemen aan dit project.

M. Strandberg en T. Borgen onderzochten de gevolgen van het bestaan van een Rode Lijst op het milieu. Bij de planning voor de aanleg van een nieuwe autosnelweg door het bosgebied Silkeborg is gebleken dat relevante informatie over de aanwezigheid van zeldzame en Rode-Lijstsoorten niet wordt verzameld. Er wordt doorgaans weinig of geen rekening gehouden met fungi bij dergelijke grote projecten.

Rivista di micologia, Bollettino dell' associazione micologica Bresadola 3, 2008

K. Kob geeft een overzicht van de belangrijkste vergiftigingssyndromen die veroorzaakt worden door paddenstoelen. Per drooggewicht wordt de concentratie amanitine gegeven van diverse soorten. Verrassend is dat de concentratie amanitine in *Lepiota subincarnata* vaak

hoger ligt dan in *Amanita phalloides*. Vijf verschillende syndromen worden toegelicht.

M. Cervini brengt verslag uit van de eerste vondst van *Squamanita fimbriata* in de Zwitserse Alpen, na de typecollectie. De kenmerken en de ecologie van het genus *Squamanita* worden kort toegelicht en een lijst van de tot op heden gekende soorten van dit geslacht werd bijgevoegd.

E. Battistin, E. Horak en N. Rhigetto bespreken vervolgens de macro- en microscopische kenmerken van een zeldzame en herhaaldelijk verkeerd gedetermineerde *Entoloma* (met name *E. henrici*), met foto's en microtekeningen. De kenmerken om *E. henrici* en de gelijkende *E. scabropellis* te onderscheiden worden ter discussie gesteld. Beide zijn te vinden in zonnige, droge, kalkrijke graslanden met weinig landbouwactiviteit. Het zijn indicatorsoorten voor ecologisch waardevolle graslanden die op Europees niveau zeldzaam zijn.

Merardi toont het resultaat van een studie over het genus *Neobulgaria*, met beschrijvingen van de vier soorten die tot nu toe verzameld werden in Italië. Twee daarvan werden recent voor het eerst gevonden op Italiaans grondgebied: *N. premnophila* en *N. pura* var. *foliacea*, terwijl *N. lilacina* en *N. pura* var. *pura* daarvoor al gemeld werden. Het artikel werd aangevuld met opmerkingen en vergelijkingen met gerelateerde genera, pentekeningen, foto's van de macro- en microscopische kenmerken en een dichotome sleutel.

Voto beschrijft de collectie en determinatie van *Psathyrella fagetophila*, met micro- en macrofoto's.

Della Maggiora en Matteucii beschrijven twee collecties (met microtekeningen en macrofoto's), respectievelijk van *Lactarius obscuratus* en *Russula alnetorum*, die verzameld werden in een zeldzaam habitat, voornamelijk bestaande uit houtopslag van *Alnus cordata.*

G. Ricci en C. Losi analyseren en vergelijken vijf soorten uit het genus *Ceriporia,* verzameld in Belmonte Calabro. Uit een grondig onderzoek van de literatuur blijken tegenstrijdige opinies en twijfels omtrent karakteristieke kenmerken. Deze worden nader onderzocht en de bevindingen zullen gepubliceerd worden in een volgend artikel.

Der Tintling. Die Pilzzeitung, Heft 1/2009 27. März 2009

Als portret nr. 104 wordt *Pluteus plautus* besproken, een soort waarvan de lichte vormen wel eens beschouwd worden als *P. depauperatus*. In het editoriaal worden foto's van enkele curiositeiten getoond. F. Röger bespreekt het voorkomen van de zeldzame *Boletus aereus.* Deze thermofiele boleet zou door klimaatverandering duidelijk toenemen in Duitsland. Bresinsky heeft het over de geschiedenis van de truffeljacht in Bayern. De verschillende kleine inktzwammetjes (valschermpjes) die we in de tuin kunnen vinden, worden geïllustreerd en beschreven door Melzer. Lindemann en Wieschollek beschrijven twee interessante operculate schijfzwammetjes die in de Botanische tuin van de Rurh-universiteit Bochum werden gevonden. Dit zijn *Octospora muscimuralis* en *Leucoscypha* semiimmersa, de eerste is een met mos geassocieerde soort en de tweede komt voornamelijk voor op naakte bodem. Beiden zijn niet zeldzaam en hun verspreiding voor Baden-Würtenberg wordt weergegeven in Band 2 (Kriegelsteiner, 1993). Op reis naar Ethiopië vindt Lindemann de *Hydnangium carneum*. Dit is een roze truffel uit de groep van de basidiomyceten die steeds onder Eucalyptus wordt gevonden en dus vanuit Australië naar Oost-Afrika werd ingevoerd in het kader van herbebossing. De soort werd echter voor het eerst gevonden en beschreven in Duitsland in 1938. Prinke bespreekt een aantal soorten die vaak in parken aangetroffen worden. Bij dit artikel werden mooie foto's bijgevoegd van *Inonotus dryadeus, Boletus satanas* en *Boletus radicans.* Een geïllustreerd overzicht van paddenstoelen in huizen wordt gegeven door Specht. *Asterostroma cervicolor* is een zeldzame houtzwam die op naaldhout groeit en die grote schade kan berokkenen aan woningen.

Wilhelm levert een bijdrage met schitterende foto's van zwammen uit het regenwoud van Madagascar. *Clavaria zollingeri,* een prachtige violette koraalzwam uit schrale graslanden, werd gevonden en wordt hier uitgebreid besproken door Wähner met foto's van Gerken.

T. Münzmay en G. Saar bespreken 50 gemakkelijk herkenbare Telamonia's die relatief vaak voorkomen in Duitsland. In dit nummer wordt het eerste deel gepubliceerd met *Cortinarius vernus, C. torvus, C. anomalus, C. alboviolaceus, C. flexipes, C. psammocephalus, C. diasemospermus* (met zijn variëteit *leptospermus*)*, C. casimiri, C. hinnuleus, C. safranopes, C. umbrinolens, C. hemitrichus, C. armillatus, C. subbalaustinus, C. sertipes, C. urbicus, C. lucorum, C. saturninus, C. saniosus* en *C. parvannulatus.* Als portret nr. 103 wordt *Peziza limnaea* uitgebreid besproken, een vrij grote, donkerbruine bekerzwam die niet zeldzaam is in Duitsland. Hij wordt voornamelijk gezien aan de rand van vennen, tussen veenmos en in elzenbroekbossen.

PSL-info, nummer 2, april 2009

J. Bollen brengt verslag uit van zijn tien jaar durend onderzoek naar de successie van paddenstoelen op dood beukenhout. De Beuk werd geveld door een storm in 1998 in het kasteelpark van Elsloo en mocht gelukkig blijven liggen. Per jaar wordt een reeks zwammen (en ook mossen) opgesomd die deze beuk koloniseerden. In totaal waren 91 zwammen verantwoordelijk voor de afbraak, waarvan 35 plaatjeszwammen, 23 houtzwammen, 19 ascomyceten, 6 trilzwammen, 1 buikzwam en 7 slijmzwammen. Vervolgens wordt het onderzoek van R. Walleyn & M. Veerkamp naar houtzwammen als indicatoren van diversiteit en habitatkwaliteit in beukenbossen in België en Nederland samengevat.

Aflossing van de wacht…

Twintig jaar geleden startte Karel Van de Put de rubriek "Nieuwtjes in recente tijdschriften" in de AMK-Mededelingen. En ***twintig jaar lang*** maakte Karel dus samenvattingen van de inhoud van de belangrijkste mycologische tijdschriften waarop onze vereniging geabonneerd is. Hij verschafte ons hiermee een vlug overzicht van de, voor elkeen, interessante artikels. Zijn nuttig monnikenwerk, waarvoor wij hem zeer dankbaar zijn, wordt nu overgenomen door Roosmarijn Steeman en Wim Veraghtert.

Karel, van harte bedankt

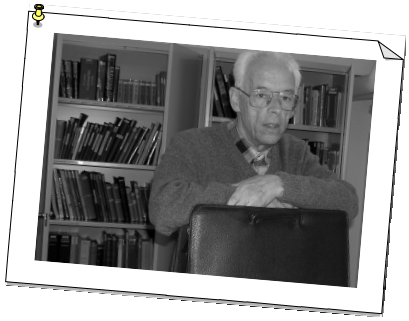

De Aardster 11e jaargang, nr. 1 (2009)

P. Debaenst geeft een overzicht van de bijzondere waarnemingen in 2008 in de Westhoek. De vondsten worden opgelijst met datum en naam, gebied en waarnemer, IFBL-code en herbariumnummer.

Tussendoor-waarnemingen werden gedaan door J. Launoy, H. Nottebaere, G. Warreyn en P. Debaenst. Het tijdschrift wordt geïllustreerd met foto's van *Geopora sumneriana*, *Sordaria lappae*, *Phellinus tuberculosus* en *Sarcoscypha coccinea*.

Een overzicht van de vindplaatsen van Rode kelkzwammen in de Westhoek wordt gegeven door P. Debaenst.

Bulletin de la Société Mycologique de France, Tome 123, fascicules 3 et 4.

J.C. Malaval beschrijft en illustreert een nieuwe soort (*Hohenbuehelia boullardii* sp. nov.) uit het geslacht *Hohenbuehelia*, gevonden in de Camargue. Deze acystidiate soort wordt vergeleken met andere, stipitate soorten uit dit geslacht. C. Vila, A. Ortega en A. Bidaud bespreken en bediscuteren twee opvallende gordijnzwammen van het Iberisch schiereiland. Tekeningen van de microscopie en foto's van de elektronenmicroscopie van de sporen worden afgebeeld. Ook worden foto's van *C. cistovelatus* sp. nov. en *C. fulvoraphanoides* in hun habitat gegeven. *Inocybe leucocephala*, een extreem zeldzame soort die wellicht nooit werd teruggevonden sinds de beschrijving in 1885, wordt beschreven en geillustreerd door Eyssartier en Lauron. Deze soort hoort wellicht tot de groep van de *lanuginosa* (sensu Europese auteurs). De auteurs concluderen dat het een pigmentloze, kleine vorm van *I. stellatospora* zou kunnen zijn en stellen als nieuwe naam voor: *I. stellatospora* f. *leucocephala*. Twee collecties van *Pseudobaeospora albidula* worden beschreven en besproken door Jordi. Beide werden gevonden in Catalonië in een begroeiing van *Corylus avellana* en *Buxus sempervirens*. Tekeningen van de microscopie en kleurenfoto's van de macroscopie werden bijgevoegd. E. Horak en J. L. Cheype bespreken twee opvallende Entoloma's van Frans Guyana en Zuid-Amerika: *Entoloma dragonospora* (Singer) E. Horak en *E. luteosplendium* sp. nov. De eerste is herkenbaar aan het slanke vruchtlichaam met een puntige hoed en extreem grote stervormige sporen, terwijl de tweede goed te herkennen is aan de opvallende gele kleur van het vruchtlichaam en de 5-6 hoekige sporen.

Campanella inquilina is een nieuwe soort voor Montenegro. B. Péric geeft een macro- en microscopische beschrijving en foto's in situ en tekeningen van de microscopie. De auteur geeft eveneens bemerkingen over de ecologie en taxonomische aspecten.

B. Duhem en M. Gérard beschrijven een nieuwe soort: *Vuilleminia oyensis* sp. nov. en geven een sleutel voor het genus *Vuilleminia* wereldwijd. De auteurs (O. Rose,

G. Trichies, H. Voiry en B.Duhem) beschrijven een collectie van *Botryobasidium bondarcevii,* een resupinate, hypochnoïde soort met opvallend echinulate sporen. Een nieuwe vondst werd gedaan in Frankrijk, maar de soort werd beschreven in Rusland. *Gyrophragmium dunalii* is een gespecialiseerde secotioide zwam (een groeivorm tussen Hymenomycetes en Gasteromycetes) die te vinden is in zandduinen van de Atlantische en Mediterrane kust. Deze soort werd teruggevonden in Frankrijk, op de plaats waar deze 50 jaar geleden het laatst werd gezien. De ecologie en aanpassing aan de dynamiek van het duinsysteem wordt precies beschreven door J. Guinberteau. Chemotaxonomische data op basis van de aromatische verbindingen van deze soort werden reeds gepubliceerd. Moleculaire fylogenie kan herbevestigen dat deze soort wellicht een dichte verwantschap vertoont met het genus *Agaricus*. B. Gasparini ontdekt een nieuwe vindplaats van de door hem beschreven *Clitocybe racemophila* en vervolledigt de beschrijving op basis van chemische reacties.

BIB nieuws

Zoals elk trimester komen hier de laatste aanwinsten van de bib.

- Eerst en vooral onze dank aan Roosmarijn Steeman die ons haar 'Paddenstoelenproject in Vlaams-Brabant - Verslag werkjaar 2007' heeft geschonken (Toe 42c). De reeks wordt zo mooi aangevuld, aangezien het interessant is te weten wat er in onze gebieden gevonden wordt.
- Ook de reeks van INBO werd aangevuld met 'Bosreservaat Bos Ter Rijst' - Monitoring 2008, (Toe 36q).
- Daarbij bezitten wij nu ook 'Vergelijkend-Anatomische Studie Hoedstructuur in het genus Russula' van Marc Schoonackers, 1985 (Mag 058).

Zoals u elke keer opnieuw kunt merken in 'Sporen', verschijnt er een samenvatting van de tijdschriften die het hele jaar door binnenkomen. Voor zolang ik bij de Kring ben, heeft Karel Van de Put die taak keer op keer op zich genomen en dat vier maal per jaar. Nu geeft hij de fakkel door aan Roosmarijn Steeman en Wim Veraghtert. Ik wil van deze gelegenheid gebruik maken om Karel heel hartelijk te bedanken voor het goede werk en de toffe samenwerking. Het is een niet te onderschatten job en ik wens ook Roosmarijn en Wim zeer veel succes!

Tot zwams

Pascale Holemans

COLOFON

SPOREN is een uitgave van de KVMV, de Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging vzw.

Afdelingen: Antwerpse Mycologische Kring (AMK), Mycologische Werkgroep Limburg (Mycolim), Oost-Vlaamse Mycologische Werkgroep (OVMW) en Zelfstandige Werkgroep voor Amateurmycologen (ZWAM).

Voorzitter: Bernard Declercq
Axelsvaardeken 28, 9185 Wachtebeke - 09/345 03 56 - bernard.declercq2@pandora.be
Ondervoorzitter: Robert De Ceuster
Kloosterbergstraat 34, 3290 Diest - 013/33 57 96 - robert.de.ceuster@scarlet.be
Penningmeester: Lieve Van Boeckel-Deceuninck
Berten Pilstraat 20, 2640 Mortsel - 0475/268 167 - lieve.deceuninck@skynet.be
Secretaris: Peter Verstraeten
Draverstraat 29, 9810 Nazareth - 09/385 41 74 - verstraeten.peter@skynet.be
Ledenadministratie: Myriam de Haan
Leopoldstraat 20, bus 1.1, 2850 Boom - 03/888 75 14 - myriam.de.haan@skynet.be
Overige bestuurders:
André De Kesel, Haesaertsplaats 15, 2850 Boom - 02/260 09 38 - adk@br.fgov.be
Gut Driesen-Tilkin, Kruisheideweg 32, 3520 Zonhoven - 011/72 59 24 - driesen.tilkin@pandora.be
Luc Lenaerts, Fonteinstraat 8, 3560 Lummen - 013/52 34 99 - luc.lenaerts@encare.be
Roosmarijn Steeman, Bist 66, 2500 Lier - 0485/68 88 48 - roosmarijn.steeman@gmail.com
William Coeck, Brandstraat 40, 2850 Boom - 03/888 42 89 - william.coeck@pandora.be
Wim Veraghtert, Bist 66, 2500 Lier - 0496/97 87 79 - wim.veraghtert@gmail.com

Internet: AMK: www.kamk.be
Mycolim: www.mycolim.be
ZWAM: www.zwamleuven.org

Verantwoordelijke bibliotheek:
Pascale Holemans, Arthur Matthyslaan 89, 2140 Borgerhout - 03/322 40 05 - pascale.holemans@skynet.be

FUNBEL
Secretariaat: EmileVandeven, Opperveldlaan 14, 1800 Vilvoorde, 02/267 74 18.

Lidmaatschap KVMV 2009: bedraagt 18,00 euro (gezinslidgeld 20,00 euro) te storten op rekening 737-0187576-21 van de Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging te Antwerpen. Voor buitenlandse leden bedraagt het lidmaatschap 20,00 euro (22,00 euro voor een gezin). De eventuele bankkosten worden gedragen door de opdrachtgever. IBAN-nummer BE17 7370 1875 7621, BIC-code KREDBEBB. De nieuwsbrief *Sporen* (4 maal/jaar) en *Sterbeeckia* zijn begrepen in het lidgeld.

Verantwoordelijke uitgever: Danny Minnebo, Kleine Molenstraat 19, 9290 Overmere

Redactieleden: Georges Buelens, Robert De Ceuster, Gut Tilkin, Wim Veraghtert en Peter Verstraeten

Eindredactie en layout: Danny Minnebo - 09/367 95 49 - minnebo.troch@pandora.be

Verzending: Christine Van Lommel, Jozef Verbovenlei 34, 2100 Deurne

Ieder lid kan publiceren in *Sporen*. **Teksten** voor het volgende nummer moeten **vóór 1 augustus 2009** gemaild worden naar de eigen afdelingscoördinator:

AMK	> Wim Veraghtert	- wim.veraghtert@gmail.com
MYCOLIM	> Gut Tilkin	- driesen.tilkin@pandora.be
OVMW	> Peter Verstraeten	- verstraeten.peter@skynet.be
ZWAM	> Georges Buelens	- georges.buelens@telenet.be

Foto's of figuren in de tekst worden best nog eens afzonderlijk meegestuurd als beeldbestand, bijvoorbeeld .jpg.

Sporen wordt gerealiseerd met de steun van het Provinciebestuur van Antwerpen.

COPYRIGHT ©

Het copyright voor tekst en illustraties van de artikels berust bij de Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging (KVMV). Auteurs behouden het recht om de eigen tekst en illustraties voor andere doeleinden te gebruiken. Het is niet toegestaan volledige of gedeelten van artikels of illustraties over te nemen zonder toestemming van de redactie.

ISSN 2030-367X

Sporen 2009/2
Juni 2009

Nieuwsbrief van de
Koninklijke Vlaamse
Mycologische Vereniging

V.U. D. Minnebo
Kleine Molenstraat 19
9290 Overmere

Verzending:
C. Van Lommel
Jozef Verbovenlei 34
2100 Deurne
03/322 64 06

Afgiftekantoor: Berchem 1/2
Erkenningsnummer P508807

België - Belgique
P.B.
2600 Berchem 1/2
8/4784

SPOREN

De gegevens op het adresetiket zijn opgenomen in een geautomatiseerd gegevensbestand. Ieder lid kan de gegevens over zichzelf inzien bij de ledenadministratie.